

KineEm

POLİTİK-KÜLTÜREL GENÇLİK DERGİSİ

Hejmar/Ausgabe/Sayı: 9/1997

Biha/Preis/Fiyatı: 3,-DM

Kovara Komelên Ciwanên Kurdistan

Dokumentationsschrift des Jugendverbandes aus Kurdistan

KOMCIWAN e.V

*İNSAN ÖLDÜRMEYİ
ÖĞRENMEK İSTEMİYORUZ !*

Kine Em

POLİTİK-KÜLTÜREL GENÇLİK DERGİSİ

BU SAYIDA

- 3 REDAKSİYONDAN
- 4 GENÇLİĞE KARŞI DEMOKRASİ SINAVI **MERVAN**
- 6 AŞK OLSUN SİZE ÇOCUKLAR **Ali KAYA**
- 10 KIZILBAŞLIĞIN KÖKENİ
VE BUGÜNÜ -I **Hüseyin DONAT**
- 13 DEWLET A KURD ÇIMA NEBE ? **Halil YALMAN**
- 14 NOŞÊ REHVANÊ ADİL-II **Harun KÜÇÜKYILDIZ**
- 16 19. ve 20. YÜZYIL BAŞLARINDA
KÜRT-ERMENİ İLİŞKİLERİ **Erdal KASIM**
- 20 İNSAN ÖLDÜRMEYİ
ÖĞRENMEK İSTEMİYORUZ **KOMCIWAN MYK**
- 22 MÜLTECİ MEKTUPLAR **Çetin TAŞÇI**
- 24 SENİ ANLATABİLMEK SENİ **Bilent ÖZDEMİR**
- 27 YARININ BÜYÜKLERİNE ŞİİRLER **BAWER**
- 29 ÖRGÜTTEN HABERLER **Haber Merkezi**
- 30 HALKOYUNLARI SAHNELENİRKEN **MERVAN**
- 31 XAÇERÊZ **Kültür Sanat Servisi**

Redaktionsanschrift/Yazışma Adresi: Hevalti ç/o KOMCIWAN

Robertstr. 5-7 51105 Köln,

Tel: 0221/ 870 30 94

Fax: 0221/ 830 15 00

Herausgeber: Komelên Ciwanên Kurdistan KOMCIWAN e.V

Layout : ÖMER

Değerli Okurlar,

Bir aylık bir gecikme ile de olsa yeni ve içerikli bir Kine Em 'in hakkı gururu ile sizlere ulaşıyoruz. Teknik servisimizde çıkan arıza ve eksikler her ne kadar gecikmemize yol açsa dahi, bu sayımızda genel anlamda gündemi koruyan konulara değinmeye çalıştık. Bununla beraber, her an değişen dünya ve dünya konjktürü, ezilen halkların yaşamına yeni sorunları sokmaktadır. Egemenlerin "Yeni Dünya Düzeni" anlayışı altında sürdürdükleri savaşlar, insanlığı bir felaketin eşğine sürüklemektedir.

Kürdistan'da boyutlandırılarak sürdürülen kirlî savaşın zararı halklarımız açısından bir çığ gibi büyürken, savaşı sürdüren Türk devletinin baskı ve şiddet politikalarından vazgeçmeyeceği, sorunu diyalog yoluyla çözüp barıştan yana tavır almayacağı Güney Kürdistan işgali ile bir kez daha açığa çıkmıştır. Türk ordusu 14 Mayıs 1997 günü büyük bir askeri güç ile PKK' nın eylemlerini gerekçe gösterip Güney Kürdistan' a girdi. Türk devleti Kuzey Kürdistan'da yürüttüğü savaşı güneye de yayarak bütün Kürt halkını hedef almaktadır. Bu işgal ve yok etme hareketini şiddetle protesto ediyor, devrimci, demokrat, yurtsever kişi ve kurumları bu operasyona karşı duyarlı olmaya çağırıyoruz.

Türkiye yüzünü kanla yıkamaya devam ediyor. Devlet içerisinde yuvalanmış faşist çetelerin takipçileri üniversitelerde devrimci-demokrat-yurtsever gençliğe saldırılarını azgın bir şekilde sürdürüyor. Hemen hemen her yıl aynı senaryo tekrarlanırken, polis destekli faşistler gelişen devrimci gençlik hareketinin önüne çıkarılmaktadır. Devrimci öğrenciler bu provakasyonlara düşmemeli, bunlara karşı akademik-demokratik talepleri içeren ve uygulayan geniş yelpazeli bir örgütlenme yaratmalıdırlar.

Kirlî savaşa bir cevap da Avrupa'dan. KOMCIWAN örgütü Türk devleti tarafından her yıl "Bedelli Askerlik" yöntemi ile milyonlarca dövizin savaş gideri olarak aktarılmasına karşı Avrupa çapında "İnsan Öldürmeyi Öğrenmek İstemiyoruz" kampanyasını başlatmıştır. Çeşitli eylem ve etkinliklerle devam eden bu çalışmaya biz redaksiyon olarakta büyük önem vermekteyiz.

Avrupa'da rüzgarlar tersden esmeye başladı. Avrupa'nın iki güçlü ülkesi İngiltere ve Fransa'da yapılan seçimlerde, halk tercihini sol taraftan yana kullandı. 1 Mayıs 1997'de İngiltere'de İşçi Partisi iktidara gelirken, onu takip eden günlerde Fransa'da yapılan erken seçimlerde sol ittifak büyük bir zafer elde etti. Bu gelişmelerin başta Almanya olmak üzere bütün AB ülkelerini etkilemesi bekleniyor.

Bu sayımızda biçimsel birtakım değişiklikler yapmakla beraber içerik olarak dergimizi zengin tutmaya çalıştık. Bu konuda ideal olana ulaşabilmemiz, okurlarımızın bize sunacakları katkılarla mümkün olacaktır. Bundan dolayı göndereceğiniz yazılarla birlikte eleştiri, öneri veya beğeni mektupları bizler için önemli bir kaynak olacaktır.

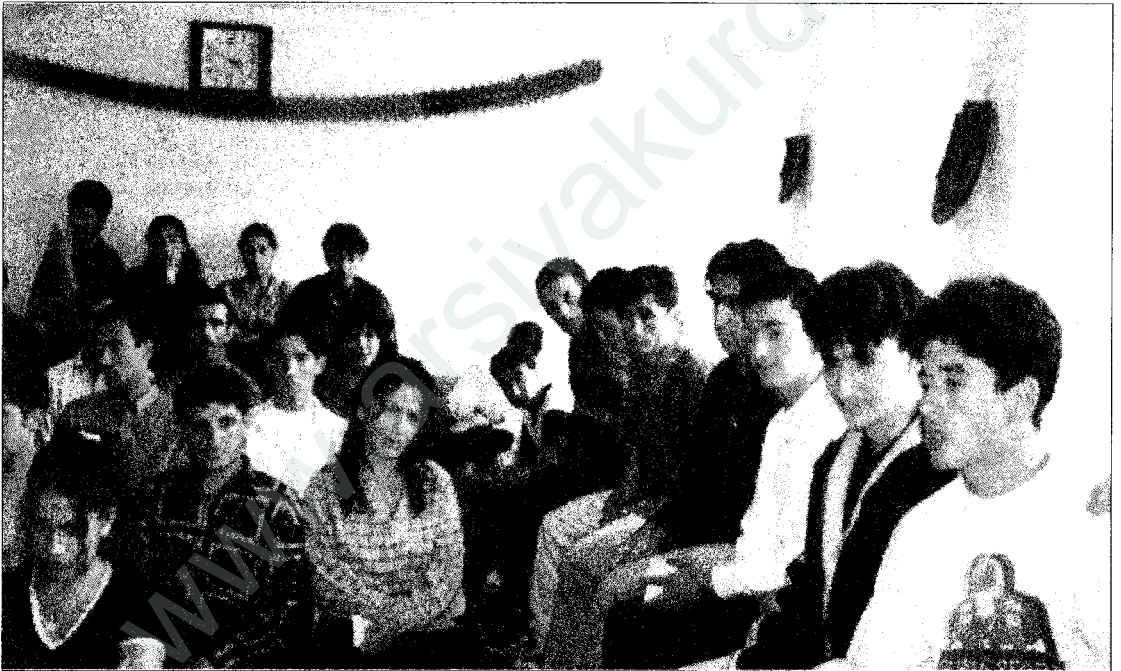
Bir sonra ki sayıda buluşmak ümidiyle...

Gençliğe Karşı Demokrasi Sınavı

Mervan

Herkes tarafından bilindiği gibi, insanlığın varlığından bu yana bütün insanların eşit koşullara sahip, katılımcı, üretken olduğu, kendi geleceğini kendisinin tayin edebileceği yönetim sistemleri aranmıştır. Zaman ve mekanların kendilerine özgü koşulları sonucu ortaya çıkan birçok sistem denenmiş ve sonuçta eski Yunanca da halk anlamına gelen "demos" ve yöne-

na üç kala halen kimlik mücadelesi veren biz Kürtler için özel bir önem taşımakta ve Kürtler için de oturması gereken bir kavram olduğu da hiç tartışılmaz bir gerçektir. Günümüzde yazılanlara, konuşulanlara bakıldığında hemen hemen herkes demokrasiden, demokratiklikten bahsetmektedir. Bütün bunlardan yola çıkarak toplumun aydın, katılımcı, üretken, yan-

tim anlamına gelen "kratos" sözcüklerinin birleşmesinde oluşan "demoskratos", "halkın yönetimi" anlamına gelen demokrasi sisteminde karar kılınmıştır.

Günümüze gelene kadar "demokrasi, eşitlik, kendi kaderini kendi tayin etmek" gibi kavramlar için sayılamıyacak kadar savaşlar yapılmış ve sayılamıyacak kadar insanlar ölmüştür. Bu kavram, üç bin yılı-

lılara müdahale eden bir gelecek istediği görülüyor.

Ancak toplumlarda belli amaçlar etrafında toplanmış gruplar olan aileler, kültür evleri, dernekler, spor kulüpleri, örgütler hatta siyasi partiler tarafından böylesi demokrasiye inanmış bir gelecek için yapılan çalışmalara ve bir bütün olarak ilişkilere baktığımızda, umut verici bir tablodan

sözetmek mümkün değildir. Toplum hayatının akışında önemli derecede belirleyici olan bu oluşumların, demokrasiye olan özlemlerini fazla uzağa gitmeden bu oluşumların toplumdaki kendi gençlikleri ile olan ilişkilerini inceleyerek belirlemek mümkündür. Çünkü kendi çocuğunun, kendi gencinin, demokratik haklarına, kişiliğine tahamül edemeyen, önem vermeyen, kendisini toplumdaki gençliğin çok üzerinde gören oluşumların demokrasiyi ve aydın bir geleceği talep etmeleri ne derece gerçekçi olur? Genelde toplumdaki bu oluşumlar gençleri çok iyi anladıklarını, herşeyi gençlerin iyiliği için yaptıklarını, gençlerin iyi düşünemeyeceklerini onun için de gençleri bazı şeyler yapmaları için zorladıklarını belirtiyorlar.

Aslında zorla, baskıyla çocuklarını, gençlerini birtakım kalıplar içine oturtmak ile onlara en büyük kötülüğü yaptıklarının farkında bile değiller. Gelecekleri olan gençlerini zorla bir takım kalıplara oturtmak isteyen toplumlara şu soruyu sormak gerekir: Nasıl bir kuşak yetiştirmek istiyorlar? Gerçekten özel kişilikli, paylaşımcı, üretken, insanları olduğu gibi kabul eden, hoşgörülü, demokratik bir kişiliğe sahip bir gençlik mi yoksa bağımlı, katılımsız, saygıyı ve sevgiyi beklentilere göre düzenleyen, paylaşımsız, yaratmaktan korkan otokratik kişiliğe sahip bir gençlik mi? Bu sorunun cevabı hiç kuşkusuz demokratik bir kişiliğe sahip bir gençlik olacaktır. Ancak toplumdaki bu oluşumların bu konuda gerçekten ellerinden geleni yaptıklarını, rahatlarını bozma pahasına da olsa konumlarından taviz verdiklerini söylemek maalesef mümkün değildir. Büyüklerin gençler için en iyisini yapmak, onlara en güzel yarınları hediye etmek istedikleri tartışılmaz bir güzellik ve doğruluktur. Bütün bunlar gençlere düşünme, duyma, konuşma, düşündüklerini söy-

leme, tartışma, söylenenleri kabul etmeme hakkının verilmemesi için bir gerekçe değildir. Hiçbir şeyde, hiçbir zamanda ve mekanda buna gerekçe olamaz. Böylesi sorunlar büyüklerin her ne kadar gençleri anladıklarını söyleseler de hiç anlamadıklarının göstergesidir. Toplumlarda büyüklerin gençlere böylesi dikta bir mantık ile yaklaşmaları tamamen onların toplumda ekonomik, sosyal ve fiziksel olarak gençlerden daha güçlü oluşlarından kaynaklanmaktadır. Gençlerin dayak ile cezalandırılmaları bunun en açık örneğidir. Kişiler toplumdaki babalık, annelik, başkanlık, müdürlük, yöneticilik gibi konumların kendilerine bir üstünlük getirdiği kanısındadırlar. Ve bu da küçüklerin, zayıfların, en alttakilerin sürekli ezilmesi gibi bir mantığın işlediğini göstermektedir. Bu bağlamda kendisinden ekonomik, sosyal ve fiziksel anlamda daha zayıf olan gençliğin demokratik istek ve farklılıklarına tahamül edemeyen, işine geldiği gibi "sen küçüksün karışma", "senin aklın bu işlere ermez", "bacak kadar boyun ile herşeye karışma" gibi söylemler ile cevap veren, onların kişiliklerini dikkate bile almayan bir mantığın, bir oluşumun, bir toplumun demokrasi istemleri ne derece samimi olabilir.

Kendisine en yakın olan gençliğin istemlerine tahammül edemeyen, kişiliğine saygı duymayan bir oluşumun başkalarının haklarına saygı ve anlayış gösteremeyeceği açık ve nettir. Bu da demokrasi için büyük bir çelişkidir. Unutulmamalıdır ki gençliğe bırakılacak en önemli servet: saygıyı, sevgiyi bilen, atak, üretken, yanlışa müdahale eden insanlık onuru için mücadele edebilen bir kişiliktir. Bunun için de gençliğe güvenmek, küçümsememek, bir çocuğun, bir gencin de bir büyük gibi bir kişiliğe sahip olduğunu bilmektir.

"aşk" olsun size çocuklar

Ali KAYA

Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın katledilişinin üzerinden 25 yıl geçti. Deniz'leri katletmekle Türk ve Kürt halklarının özgürlük, barış ve sosyalizm mücadelesini bitireceklerini zannedenler bugün, büyük bir yanılğı içerisinde olduklarını görebilmekteler. İdam sehpa-larında büyüyen efsanenin kahramanlarının teslim ettikleri kavga bayrağını artık yüzbinler taşımaktadır. 1970'lerde henüz yürümeye başlayan bir çocuk görünümünde olan ve dinamiğini gençlik hareketinden alan anti-empyralist mücadele, geçirdiği zorlu ve sarsıntılı yıllardan sonra bugün belli bir olgunluğa erişmiştir. "Deniz" efsanesini yokedemeyenler, onu emekçi halkın sınıf kavgasından koparmak için Kemalizm kılıfına sokmaya çalışmaktadırlar. Bütün bu çabalara rağmen devrimci gençlik meydanlarda, okullarda gereken cevabı vermektedir. Her toplumsal düzen kendi sorularına özgül yanıtlar istediği gibi her toplumsal mücadelede kendi önderini yaratır. Tarih ne hazır kalıpların ne boş umutların ve ne de uçarı Ağustos böceklerinin yeridir. Somut koşulların somut değerlendirilmesi özgül çözümleri üretir ve gerçekten yeni olabilene giden yolları aralar. Bundan dolayı Denizleri "Devrimci Romantizm" anlayışı ile değil buldukları tarihsel koşullarda anlamak yeniyeye uzanan yolların kapılarını açacaktır.

1960'ların sonları dünyada ve Türkiye'de önemli bir dönüm noktasını oluşturur. Dünyada sömürgeciliğin paslı zincirlerinin kırıldığı, ulusal kurtuluş devrimlerinin boy verdiği bu yıllarda gençlik

hareketi de örgütsel yapıya bürünüyordu. Latin Amerika, Asya ve Afrika'da boyveren ulusal kurtuluş mücadelelerine Avrupa'da aydın gençliğin "68 Hareketleri" eşlik ediyordu. Uluslararası planlardaki bu gelişmelerin Türkiye'yi etkilemesi düşünülemezdi. Bu yıllarda Türkiye devrimci hareketi büyük bir potansiyele sahipti. 65 seçimlerinde TİP (Türkiye İşçi Partisi) parlamentoya 15 milletvekili göndermiş, 1967'de kurulan DİSK (Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu) işçi sınıfı saflarında boyvermişti. 68'li öğrenci, aydın gençliğin üniversite işgalleri, boykotları, anti-emparyalist gösterileri, üretici köylü mitingleri, Doğu Mitingleri ve nihayet şanlı 15-16 Haziran İşçi Direnişi ülkenin her yanında devrimci dalganın karmasını sağlamıştı. Ne var ki Kemalist, parlamentarist düşüncelerinden kurtulamayan TİP bu gelişmeyi kucuklayamamıştı. Devrimci potansiyel ve gençlik hareketi büyüdükçe devlet ve ona destek olan sivil faşistler saldırılarını başlatmışlardı. Bu durum devrimci güçleri bir nevi "nefs-i müdafaa"ya itmiş, yeni mücadele yöntem ve araçları arayışlarına girilmişti. Deniz Gezmiş ve yoldaşlarının kurduğu THKO (Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu) bu dönemlerde ortaya çıkmıştır. THKO bir işçi sınıfı hareketi olmaktan çok, kadrolarının çoğunluğunu aydın gençliğin oluşturduğu bir tepki hareketiydi. Üniversite içerisinde öğrenci dernekleri ile doğan fakat süreç içerisinde halk arasında sempati kazanıp devrimci önderlik sıfatına ulaşan bu gençlerin tek suçu; sömürsüz, eşit bir sistem

ve bağımsız Türkiye idi. Yaptıkları eylemler sonucunda tek bir insan bile ölmedi. Deniz Gezmiş ve yoldaşlarının yapmış oldukları belki başlı büyük eylemler; 1971 kışında Emek İş Bankası şubelerini soymak, silah deposu bulunduğu istihbaratını aldıkları Balgat'ta ki ABD tesisine baskın yapmak, ABD elçiliğindeki polis noktasında nöbet tutan polisleri "İlker Mansuroğlu"nun ölümü dolayısıyla sembolik olarak cezalandırılarak yaylım ateşine tutmak, 4 ABD askerini kaçırap rehine almak ve Nurhak Dağları'nda yapmış oldukları gerilla hazırlıklarıydı.

Yıkılmaz bir devrimci inanç ve karar-

lılıkla kavgaya giren bu devrimci gençlerin amacı Türk ve Kürt halklarının devrimci mücadelesinde hiç sönmeyecek bir ateşi yakmaktı. Kısa ama büyük yaşamları, yiğitlikleri, zaafı, yanlışları, eksiklikleri ile özgürlük ve sosyalizm mücadelesinde silinmez izler bırakmışlardır. Ölümü gülerek karşılamaları ve idam sehpasında yiğitçe tavırları, düşmanı hayrete ve korkuya düşürmüştü. "Bir insanın ne kadar yaşadığı önemli değil. Önemli olan yaşadığı süre içerisinde yaptığı işlerdir" diyerek yaşamın anlamını dile getiren, ölümü güzelleştiren bu serüvencilerin kahramanlıkları halen dilden dile bir türkü gibi dolaşmaktadır.

*"En uzun koşuysa elbet
Türkiye'de de devrim
O, onun en güzel yüz
metresini koştu
en sekmez lüverin
namlusundan fırlayarak...
en hızlıydı hepimizin,
en önce göğüsledi ipi...
acıyorsam sana anam
avrardım olsun
ama aşk olsun sana çocuk,
aşk olsun!"*

6 Mayıs sabahı idamları izleyen iki avukattan biri olan Mürkerem Erdoğan o an şöyle anlatıyor: "Deniz elleri arkasında kelepçeli, ayakları bileklerinden zincirle prangalı olduğu halde, kapıdan girince sağda, avluya bakan pencerenin karşısındaki duvarın önünde bir sandelyeye oturtulmuştu. Saçları üç numara ile kesilmişti. Postalları ayağındaydı. Sakalları uzamıştı. Gülümseyerek, 'Hoşgeldiniz' dedi. (...) Deniz, gardiyanın elinden tuttuğu sigardan derin bir soluk çekti. İki gün öncesi-

ne kadar Birinci sigarası içiyorduk. Sonuncun böyle olacağını bildiğimizde, hiç olmazsa son iki günümüzde filtreli sigara içelim dedik. Ardından da, 'Gelmekle çok iyi ettiniz. Ölüme nasıl gittiğimizi görüp yarınki kuşaklara doğru anlatasınız diye sizlerin bu olaya tanık olmanızı istedik. Cezaevlerindeki devrimcileri benim için tek tek öpün. Bizleri de Taylan'ın yanına gömün (...) Avluya çıktık. Deniz bize döndü. 'Cezaevinden bizi yangından mal kaçırrı gibi kapıp havada getirdiler. Ayak-kabılarımızın bağlarını bile bağlamamıza fırsat vermediler. Postallarımı bağlasınlar, asılınca postallarımın ayağımdan düşmesini istemem' dedi. (...) Deniz gardiyanların yardımı ile masaya çıktı (...) Bir gardiyan ilmiği açtı, genişletti başından geçi-

rip taktı Deniz'in boğazına (...) İşte o anda Deniz son sözlerini söyledi. "Yaşasın tam bağımsız Türkiye. Yaşasın Marksizm-Leninizm. Yaşasın Türk ve Kürt halklarının kardeşliği. yaşasın işçiler, köylüler. Kahrolsun emperyalizm." (...) Deniz'in asılması sırasında Yusuf'u alıp oraya getirmişler. Bize dönerek 'Duydum Deniz'in sesini' dedi. (...) Darağacı hazırlanmış, tazelenmişti. (...) Masaya oradan da tabureye çıktı. Geçirdiler ilmiği boynuna. Yusuf da gü, yürekli bir sesle son sözlerini söyledi, taburenin üzerinde. "Ben ülkemin bağımsızlığı ve halkımın mutluluğu için şerefimle bir defa ölüyorum. Sizler bizi asanlar şerefsizliğinizle her gün öleceksiniz. Biz halkımızın hizmetindeyiz. Sizler Amerika'nın hizmetindedesiniz. Yaşasın de-

vrimeciler. Kahrolsun faşizm. (...)"

Delikanlım:

*İyi bak yıldızlara
onları belki bir daha göremezsin.*

*Belki bir daha
yıldızların ışığında
kollarını ufuklar gibi açıp geremezsin.*

Delikanlım:

*Senin kafanın içi
yıldızlı karanlıklar kadar
güzel, korkunç, kudretli ve iyidir.*

*Yıldızlar ve senin kafan
kâinatın en mükemmel şeyidir..*

Bu arada Hüseyin'i getirdiler. Bildiğimiz Hüseyin idi. Her zamanki Hüseyin. Sigara içip içmeyeceğini sorduk. 'İçmeyeyim' dedi. Bize döndü. 'Söyleyin babama,' dedi: ayağındaki lastik ayakkabıları gösterdi, 'Babam, yarın ayağımdaki bu lastik ayakkabıları görüp, doğru dürüst bir ayakkabısı bile yokmuş diye üzülmesin. Askeri Cezaevinde, ayakkabılarımızı giymemize bile fırsat vermediler. Ayakkabılarım cezaevinde kaldı. Onlara hediyem olsun.' (...) Durdu. 'Sephaya çık,' diye bağırdı Savcı. Hüseyin savcıya döndü masanın üzerinden, 'Sabırlı ol, çıkacağım' dedi. Ve tabureye çıkmadan, masanın üzerinde, yürekli bir sesle bağıra bağıra son sözlerini söyledi: "Ben şahsi hiçbir çıkar gözetmeden halkımın mutluluğu ve bağımsızlığı için savaştım. Bu bayrağı bu ana kadar şerefle taşıdım. Bundan sonra bu bayrağı Türk halkına emanet ediyorum. Yaşasın işçiler, köylüler ve yaşasın devrimciler. Kahrolsun Faşizm." (...)

Uzun devrim koşusunda devrettikleri mücadele bayrağını büyük bir kararlılıkla taşıyacağız....

ADLARI ONURUMUZ
KAVGALARI KAVGAMIZDIR.

Jede Mark
an die Türkei

fördert
den Krieg!

kızılbaşlığın kökeni ve bugünü - I

Hüseyin DONAT

Bilindiği üzere, evrenin oluşumundan bu yana bütün canlı, cansız varlıklar arasında etki-tepki-sentez ya da ayrılma-bileşme temelinde etkileşim devam edip gelmektedir. Dünyamızda, doğada meydana gelen aynı etkileşim, insan etkinliği temelinde ele aldığımızda; insan-cansız varlıklar, insan-hayvan ve insan-insan ilişkisi olmak üzere 3 türden gelişmektedir. Günümüzde bunlar içindeki insan-insan türündeki etkileşim daha belirgin olmak üzere ekonomik değerlerin eşitsiz paylaşımına bağlı olarak oluşan sınıf karşıtlığı temeliyle meydana gelmektedir. Yani insanın doğadaki her tür faaliyetinin muhakkak maddi temeli vardır, olmak zorundadır. Çünkü insanın kendisi ruh üreten maddeden (vücut) oluşmaktadır. İnsan=ruh+madde (vücut)

İnsanın gerçekliği bu iken, insan toplumlarına ait her tür değer yargısına (inanç, kültür vb.) sınıf farklılığı temelinde ele alırsak bilimsel bir sonuca varmamız mümkündür. Tarihe bakıldığında da yine maddi gerçeklikten, toplumun ezilen kesimlerinin materyalist felsefeye bağlı kaldıkları görülmektedir. Bunun tersine toplumun ezen kesiminin ise toplumun sömürüp, köleleştirmek istediği, toplumun büyük kesimini maddi gerçekliğe bağlı olarak düşünmekten alıkoymak için idealist (metafizik) felsefeyi sistemleştirdikleri görülmektedir. Egemenlerin, idealist felsefeyi geliştirmeleri, kendi konumlarının devamı için olmazsa olmaz türünden bir zorunluluktur. Herşeyin bir başlangıcı olduğu gibi, materyalist felsefenin ve idealist (metafi-

zik) felsefenin ve sistemleştirilme çalışmalarının bir başlangıcı, tarihi vardır. Bu tarih ilk sınıfsız toplum olan Komünal Toplum ile başlayıp, ilk sınıflı toplum olan Köleci Toplum ile keskinleşip köleci toplumdan sonraki sınıf karşıtlığına ve sınıf temeline dayanan toplumlar olan, sırasıyla: Feodal toplum, kapitalist toplum (burjuva toplumu) ile devam etmektedir. Çokça ilgi gösterilen "Kızılbaşlık Felsefesi" de bir toplumun kültürü olarak bilimsel inceleme ile maddi temeli ortaya konulduğunda tarihsel süreçte ezilenlerin önderlerinin geliştirdikleri materyalist özlü bir felsefe olduğu görülür. Çünkü gözün ile görmediğin, kulağın ile işitmediğin, elin ile hissetmediğin hiçbir şeye inanmamak Kızılbaşlıkta temel yasadır. Bu yasa bilimsel olarak maddi gerçekliğe bağlı kalmanın, maddeyi tespit etmenin de temel yöntemidir. Diğer yandan Kızılbaşlık Erenlerinden Şeyh (Pir) Bedreddin'in "*yarın yanağından gayri herşeyde ortak ekilip biçilip paylaşılmalı*" ilkesi Pir Sultan'ın, "*gelin canlar bir olalım, münküre kılıç çalalım, yoksulun hakkını alalım*" ilkesi ve daha birçok örnekten de anlaşılacağı gibi Kızılbaşlığın köleleştirilmeye karşı direnenlerin yolu olduğu anlaşılır. Kızılbaşlığın kökenini araştırırken ister istemez ilk sınıfsız toplum olan İlkel Komünal Topluma ve ilk sömürücü toplum biçimi olan Köleci Toplum'a kısaca da olsa değinmek zorunluluğu vardır. İlkel Komünal Toplum ilk sosyo-ekonomik insan topluluğudur. İlk insanlar, doğa güçlerine ve özellikle vahşi hayvan saldırılarına karşı toplu halde yaşamak

zorundaydılar. Bu yüzden göçebe kalabalıklar halinde toplanıyorlardı. Yerleşik bir yaşam olmayıp, tarımcılık bilinmediğinden temel beslenme kaynağı doğada bulduklarını toplamak ve özellikle avlanmaktı. Avlanma geliştikçe, topluluk

tümünden bir zorunluluk olmuştu. İnsan güçlerinin birleştirilmesi av verimini artırıyordu. İlkel Komünal Toplum'da üretim araçları son derece sınırlı basit ve azdı. Bu araçlarla insan doğa ile tek başına savaşamıyordu. Mecburen insanlar arasında dayanışma ve yardımlaşma, bunun sonucu olarak da ortaklaşa emek zorunluydu. Ortaklaşa emek, ortaklaşa mülkiyeti gerektiriyordu. Ortaklaşa üretim de ortaklaşa bölüşümü zorunlu kılıyordu. Toplum üyelerinden hiç biri üretim araçlarını kendine mal edip ötekilerini bunlardan yoksun bırakmazdı. Bu yüzden de insanlar eşit ve özgürdüler. Kimse bir başkasına bağımlı değildi ve kimse başka bir insanı sömürmiyordu. Uzun evlerde hep birlikte yaşıyorlar, ortak sofradan yiyip içiyorlardı. Aralarında sadece yaş ve cinsellik bakımından basit bir iş bölümü vardı. Ancak İlkel

Komünal Toplum kendisinden sonra gelen sömürücü toplum biçimleri olan toplumlara göre insancıl olmasına rağmen, o tarihsel sürecin zorunlu sonucu olarak üretim araçlarının (teknolojinin) ve buna bağımlı olarak düşüncenin (inançların) az gelişmiş olmasından dolayı insanlığın cenneti olarak tanımlamak zordur. İlkel Komünal Toplum, üretim araçlarının gelişmesiyle dağılmaya yüz tutmuştu. Taş ve tahtadan araçlar yerlerini madensel araçlara bırakmışlardı. Demirden ve bronzdan saba ve baltalar yapılmıştı. Tarım ve hayvancılık birbirinden ayrıldı ve ilk toplumsal iş bölümü gerçekleşti. Bu iki alan arasında değişirme olayı başladı. Birlikte çalışma gereksizleşti ve toplum herbiri bağımsız birer ekonomi birimi olan ailelere bölündü. Özel mülkiyet gerçekleşti. Sömürü olanaklarının açılmasıyla sınıflar oluştu. Tarihsel ve dialektik materyalizmin kurucularından Friedrich Engels, "Ailenin Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni" adlı yapıtında İlkel Komünal Toplumdan Köleci Topluma geçişi şöyle tanımlar: *"Köleci ve devamden diğer sınıflı toplumun kuruluşunda en aşağılık çıkarlar, ortak mülkiyetin bencilce yağmalanması başlıca etkindir. Eski sınıfsız kavim (ilkel komünal) toplumu yağma, hile, ihanet, şiddet gibi en utanç verici yollardan yıkıma sürüklenmiştir."* Üretim araçlarındaki bu değişiklikler insanlar arasındaki ilişkilerden de (üretim ilişkilerinde) değişikliği gerektirmiş ve emeğin verimliliğinin artması, ilkel komünal toplumu köleci topluma dönüştürmüştür.

Dünyadaki ilk köleci toplumlar İsa'dan önce IV bininci yıldan başlayarak Anadolu-Mezopotamya-İran coğrafyasından meydana çıkan Sümer, Akad, Babil, Asur, Urartu, Hitit vb gibi devletlerdir. (Orhan Hançerlioğlu, Felsefe Sözlüğü, İlkel Komünal Toplum, Köleci Toplum). Engels'in

belittiği gibi ilk sınıflı toplum olan köleci toplumu, egemenler hile, ihanet, şiddet, yağma gibi yollardan insanları köleleştirerek iktidarlarını oluştururlarken doğal olarak toplumun genelinde köleleştirmeye karşı bir direnme, mücadele meydana gelmiştir. İnsanlık tarihi bu aşamada köleleşmek istemeyen insanlarla ilk sömürücüler arasında yüzlerce yıl süren, günümüzdeki devrimci mücadelelerden kat kat daha kanlı çatışmalardan sonra ilk sınıflı toplum olan köleci topluma geçildiğini yazmaktadır. Günümüz insanı binlerce yıldır gelen kölecilik kültür geleneğinin etkisiyle boyun eğmeyi öğrenmiştir. Oysa ortak avlayıp, üretip, ortak tüketme toplumda bireylerin eşit olduğu, boyun eğmenin bilinmediği ilkel komünal toplum insanına yeni toplum (köleci toplum) kabul edemeyeceği bir işleyişe sahipti. Bundan dolayı ilkel komünal toplumun insanı oluk oluk kan akıtma pahasına köleci topluma geçişe direnmesine rağmen bu savaşta egemenler galip gelmişlerdir.

Ancak Anadolu-Mezopotamya-İran coğrafyasında ilk sınıf savaşları sonucunda ezilenler yenilmesine rağmen mücadeleyi bırakmayıp, mücadele yöntemi, aracı olarak bir ideoloji oluşturmuşlardı. İşte bu ideoloji bir yönü ile eski topluma (komünal toplum) duyulan özlem ile diğer yandan yeni kurulan köleci toplum biçimini doğru bir öze, işleyişe kavuşturma anlayışına sahip bu coğrafyada "Kızılbaşlık" olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu projeyi uygularken de komünal toplum döneminde sadece gerektiği zamanlarda kendi doğal yetenekleri ile geçici askeri şef olup avlanma, üretim sonucu kazanılan gelirleri herkese eşit paylaştıran mert, hümanist vb özellikli bir önder olan Şah-ı Merdan öncülüğünden İnsan-ı Kâmil bireylerden oluşan "Kâmil Toplum" ile gerçekleştireceği Kızılbaşlıkta öngörülmüştür. Ezilenler bu

coğrafyada maddi gerçeklikten, dürüstlükten, adillikten, güzellikten, hoşluktan, iyilikten ayrılmadan bir ideoloji (yol) oluştururken, ezenler ise ezilenleri sömürüye razı etmek toplumu çirkinleştirmek, insanları kendi doğalarının farkına varmalarını engellemek, insanın güzelliğini, hoşluğunu öldürmek, gerçek bilgiye varmalarını engellemek için metafizik (idealist, maddi gerçeklikten kopuk, hayali) ideolojiyi oluşturup, kitlelere "Allahın kelimidir" diyerek dayatmışlardır. Çünkü egemenler boyun eğdirmek, sömürmek için olmazsa olmaz türünden olduğu için şunun çok iyi farkındadırlar ki, insanlar birbirlerine karşı dostluğu değil düşmanlığı; güzelliği değil çirkinliği, gerçek bilgiyi değil hayali bilgiyi benimseyip uygularlarsa bir araya gelip örgütlenemeyeceklerinden bölünmüş insan kitlelerini yönetmek daha da kolay olacaktır. Bu anlayış temelinde, bu coğrafyada egemen sınıf ideolojisi olarak kitleleri sömürüye razı etmenin birer yöntemi olarak sırasıyla öзде aynı inançlar olan Yahudilik, Hıristiyanlık, Müslümanlık (Tevrat, İncil, Kuran) oluşturulmuştur. Örneğin bu üçünden de cennet-cehennem (öbür dünya) inancı, fakirliğin de zenginliğin de Allaktan olduğu inancı varken, Kızılbaşlık'ta cennet-cehennem olarak sadece bu dünya kabul edilmekte, tanrı olarak insan-tabiat kabul edildiğinden dünyanın eşit paylaşılması gerektiğine inanılmaktadır. Kâmil insan ise tabiat ve insanın özünü kendisine kutsal kitap, rehber edinip, Farsçası ile "Kardarı nıkı" (davranışta güzellik), "Pendarı nıkı"(düşünce güzellik), "Godarı nıkı"(konuşmadan güzellik) türkçede bunları tam karşılamazsa da "eline, diline, beline sahip ol" üç ilkesini pratik yaşamında gösteren kişidir. Gerçekten de bilimsel olarak bakıldığında insan veya insanlık bu üç ilke ile özetlenebilir.

Dewlet a Kurd Çıma Nebe?

Halil YALMAN

Xwendevanên hêja, xwendevanê Kine Em û gelê ciwanên Kurd, ciwanên dîlşikesti, bi hêviya welateki serbixwe û azad, ciwanên delal, em, ciwan hebuna welatın, evina welatın, şoreşa welatın, gerek em, hêzên xwe hê xurttir bıkın. Ciwanên hêja wextê meriv dibêje demokrate, jiyaneke kur û dirêj tê pêşiyê. wek em dızanın şereki qirêj, barbari, welatê me da tê meşandın, bajar û gundên me tên wêrankırın û şewitandın. Gelê me, bi milyonan tên koçberkırın, daristanên me tên şewitandın. Disa, dijmin dibêje, em û Kurd birayê hevın. Ma gelo ev biratiye, ma gelo ev insanetiye, ev heftê sale ev barbari hê lı ser gelê me tê meşandın.

Ez wek ciwaneki Kurd, gava ez ji diroka xwe dinêrım, ez fedi dikım, dilê mın dışewite, hêstıren çavên mın têne xwarê wek ba û baranê pirtuka mın gişt şıl dibe û ez nıkarım pirtuka xwe baş bıxwinım.

Diroka mın, diroka mın ne baş derbaz buye. Xwına gelê mı gelek hatiye rijandın. Ax, ax ma gelo diroka mın çıma bı bırakuji yê derbas dibe, gelê Kurd, êdi bese, êdi bese rabın ser xwe dest bıdın hev û dev ji wê bırakuji yê berdın. Bınêrın, bınêrın lı cihanê, bınêrın lı berxwedana Vietnam, Angola, Qemboçya, Lalan, Emerıqa, lı gelek derên dın bınêrın, kur û dirêj bıfıkırın. Ma çel milyon Kurd maye dı bıın destan da. Na, na ez naxwazım diroka mın waha berdawam bıke, ez naxwazım bı işkencê werım kuştın. Ez naxwazım dı welatê bıyanıyê da bıjim, ez dıxwazım dı welatê xwe de serbest û azad bıjim.

KI "BÖLÜCÜ"YE ?

Dijmin ji welatparêzên mera dibêjin "bölücü". Faşistên pis, fedi bıkın, "bölücü" kiye? Yê kû welatê me parçe kırın hûnın, yê gelê me talan kırın hûnın, yê zımanên me qedexe kırın hûnın. Çavên me dı welatê kesıda nine, em ne hûnın, welatê me fireh ye, erdê

me devlemend e, ev besı meye. E`di hûn nıkarın gelê me rawastenın, gelê me xwedi diroka, xwedi hunere. Em ın nefiyên Sûbari, Hurri, Lolo, Fuli, Muttani, Urartu, Kasi, Med, Kardoxın, ha ewe diroka me, welatê me ji Kurdıstan e. Ne bêjın Kurd nının. Serhıldana Koçgiri, Şêx Said, Agiri, Dêrsım lı ber çavane, Kurd tu caran nerawestıyane, her dem ber xwe dane. Emê ber xwe bıdın heta rızgariya netewi.

Wek hozanê meyê delal, şıvan Perwer dibêje, hêzbıkın, nesekının bıxebıtın û bıxwinın, toven jinê bıçının, emê mafê xwe bıstının, ger hun bıkın xıret, ji ser xwe rakın zor û illet, em mıletın, ger em bıbın dewlet.

Gelê Kurd, eger em yekitiya xwe çêkın, emê zu bıbın dewlet.

KURD KİNE ?

Em Kurd mıleteki kevnın. Kurdıstan, ta ji zemanê berêda welatê meye. Bav û kalekên me deh û donzdeh hezar sal berê, lı ser wi erdê, lı nav çıyan jıyane. Diroknaş dibêjın ku, dı jıyana mırovatıyê da, cara pêşın gund û bajar lı Kurdıstanê ava bune. Hın dijmin û hın neyarên me dibıjın, Kurdan tu caran dı dirokêda dewlet çenekırın. Lê belê, ev ne raste. Bav û kalên me lı ser wê axê gelek dewlet çekırıne, dı navbera sed salên heyşt û sêzdan da gelek dewletên Kurd çê bune. Şeddad, Mervani, Hesrewi û Eyubi, çend ji wanın.

Dema ku Tırkên pêşın, dı sedsala yanzdan da xuya kırın, wek eşırên koçer hatın vi welati, wi çaxi, Kurd lı vır bun, lı ser axa xwe bun. Dewletên şeddadi û Mervani wan hılweşandın. Bı Eyyubıyan ra şerên gıran kırın û xwin rijandın.

***Biji KOMCIWAN û Yekiti!
Her biji Kurd û Kurdıstan!
Bı sulavên şoresgeri.***

noşê rehwanê adil II

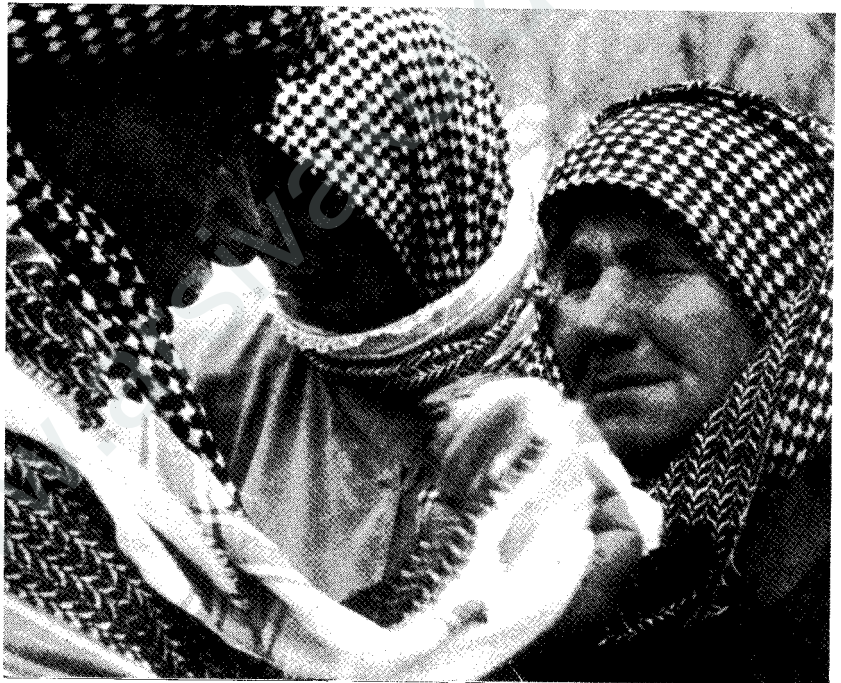
Dilê mın razi nabe." Pıstra qahwevan û leşker veşkeriyan cem Noşê. Lê bîr ser vê camêriya Noşê, Mir gelek jê hez dıke. Lı Cızira Botan belav dıke kû vi mızginiya Noşê Rehwanê Adil jı mınre bine, ezê gelek mal bıdım wi." Pışti wê salê lı deştê qet baran nabare. Bırçibûn çê dıbe dı nav eşirê da. Jına Noşê dibê, "em herın cem Mirê Cızira Botan. Ger em neçın û mêvaneke were, tu dakari me jı mêvanan ra serjêki." Bı ser van gotinên jinê Noş mala xwe bardıke û dıçe Cızira Botan. Nêzikê Cızira Botan dıbin û jı şıvaneki cihê Mir dıpirsın. Dema kû şıvan dızane ew Naşê Rehwanê Adil bı dileki xweş rêberiya wan dıke û tê mala Mir lı ber qesrê dıqire û dibê, "Miro, Miro! Mızginiya mın lı te. Noşê Rehwanê Adil hat."

Mir derdıkeve der, xelata şıvan dıde û berbı Noşê dıçe û xêşahiya wi dıke jin dıçın aliki. Beran tên serjêkırın, xarın tê çêkırın. Heftêk lı qesrê bı wê awayê derbas dıbe Mir jı Noşê dıpirse, "Tu dıxwazi lı qasra mın bımini, yan jı ger ez qesra mın bımini, ya jı ger ez qesreki jı te ra çêkım?"

Noş jı Mir ra dibêje kû, ez qesre nexwazım û tenê malek bıçûk besê mine. Mir ban

hostayên bı deng dıke û lı kêleka qesra xwe qesreka xweşık dıde çêkırın. Noş çû û lı qesra xwe rûnişt.

Her roj sıbê zû Mir û Noş derdıketın nêçirê û êvarê vedıgeriyan. Jı nêçirê dıhatın mala Mir, lı qesrê xwarın a xwe dıxwarın û heya derengi yê şevê dıpeyiwin. Pır dereng Noş dıçû mala xwe kar û têkiliyên Mir û Noş usa berdeyam dıke. Keç û lawê Mir û Noş tev mezın dıbin û tên wexta zewacê.

Rojek Noş û Mir lı nêçirê bûn. Lawê Mir dıçe mala Noşê kû lı wır bı wan ra xwarınê bıxwê. Dıxwê û lı malê jı radızê. Noş êvarê dereng jı mala Mir vedıgere mala xwe. Deriyê malê vedıke û derbasê odê razane dıbe dıbine kû xortek lı kêlaka jına wi razaye. Şûrê xwe dıkişine û wi xorti dıkuje. Bı xwina wi xorti ku dıpijiqe serçavên pire-

ka Noşê, pirek hışyar dıke. Dema çavên xwe vedıke, Mir şûrê xwe rakıriye wê jı bıkuje. Hawar dıke û dibê, "te lawê mın jê ra çirok dıgot, ew jı xewra çû."

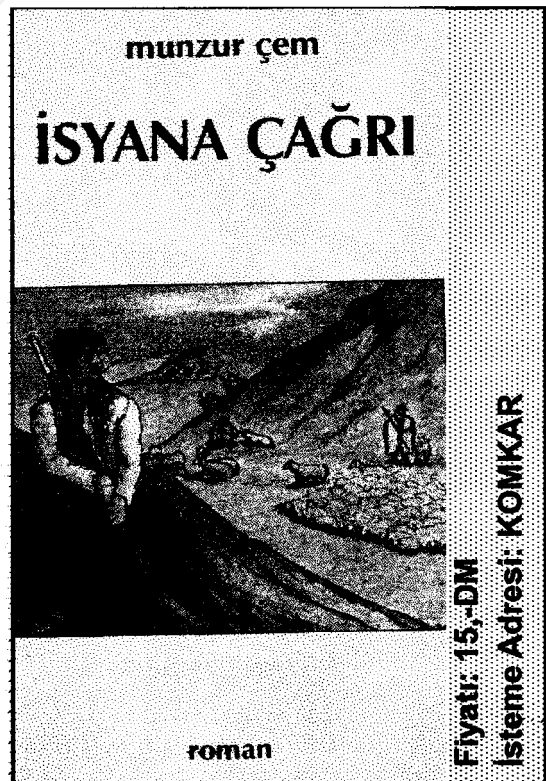
Noşê zani kû, xeletiyek mezin kırıye. Bı şûrê xwe yê bı xwin çû mala Mir. Lı deri xıst. Mir deri vekır û got "çıye?" Noş dibê, "va şûrê mın û va jı serê mın. Keremke, serê mın jêke!"

Mir jê pırsı, "xere?" Noş dibê, "ez çım mala xwe û xortê lı kêleka jına mın razayı bû. Mın bı şûrê xwe serê wi jêkır. Pıştra pirek a mın hışyar bû ûrastı got kû, ew lawê bırayê mın Mir e." Mir ne hêrs dıkeve, ne jı serê Noş jêdıke. Dıbê, "te ez tırsandım. Ma çıye? Lawê mın lawê teye. Bıla lı rıya te qurban be." Sıbê disa term nêçirê. Noş lê dınhêre kû kêfa Mir lı şûnêye, Mehek derbas dıbe Mir rojeki nıvisarekê dınvısıne, dıde leşker û dibê, "bıbı jı Noşre!" Noş nıvışarê hıltine, dıxwine. Mir dı nıvisêda dibê, "laweki mınê tenê hebû te ew kuşt. Yê te jı laweki tenêye. Gerek tu jı lawê xwe bıdı mın û ez serê wi jêkım kû ma dilê me jı safıbe." Noş gazi lawê xwe dıke, dibê "here mala apê xwe." Jı bo vê mızgıne jı xelateki dıde leşker. Serê sıbê disa hevdû dıbinın û dıçın nêçirê. Mir bı xwe bıxwe dibêje, "Noşê jı mın bıpırsê telawê mın kuşt, nekuşt? Te çı kır?" Lê Noş tışteki jı Mir napırsê jı bo lawê xwe. Kêfa xwe jı gelek lı şûnêye. Dû van tıştan ra sê salderbas dıbın. Dılê Mir û Noşê gelek jı hevra xweşe. Rojeki jı qebıla Noşê ya berê du zılaım lı Noşê dıgerın û hin bûn ku ew hatıye cızıra Botan, cem Mirê. Dıgerın, dıpırsın û tén Noşê dıbinın. Dıbêjın, "Gava kû tu jı qebilê cuda ketı, çüyi, dıjminan êrış anın ser me û dızanın kû tu dı nav me da tıneyi. Em dıxwazın tu disa veğeri nav me." Noş dıfıkıre û tere cem Mir, dibêje, "te xatırê xwe bı dı ku ez veğerım nav qebıla xwe. Mir dibê, "çıma, tu jı mın acız bûyi? Jı bo çı dıxwazi heri?" Noş dibê, "ne

jı bo acızbûnêye" û rewşa qebıla xwe jı Mir ra dibêje. Mir dibê hefteki bıde mın, pıştra ezê berdım tu heri. Heftêk derbas dıbe. Noş û jına wi hazırıya xwe dıkın û derdıkevın herın. Mir jı bı wan ra tê der. Lı hespan sıyar dıbın û jı Cızıra Botan derdıkevın. Lê dınhêrn kû, lı pêşıya wan mırovên bı hespan sekinine. Mir jı Noş dıpırsê, "tu dızani, evana kine?" Noş dibê, "Na wel-le". Mir dibê, "lawê teye û keça mınê. Mın bı hevra zewıcandıbûn û zarokên wan jı çê bûne." Gava kû Noş fehm kır, slawê wi ye jı kêfa ra kûmê serê xwe rakır û lı erdê xıst. wê gavê Mir mêzekır, derba şûreki dı serê Noş da heye. Mir jı Noşê dıpırsê, "ke ev derba lı serê te xıstıye?" Noş dıbe, "Mirê mın jı mın nepırsê," û dıçe. Mir deriyê Noşê dıgre û dibêje, "nan û ava Cızıra Botan lı mın herambe heya ez heyfa vê derbê hılneynım, ez venagerım Cızıra Botan".

Çirok: Xalê Necim

Berhevkar: Harûn Küçükıldız

19. ve 20. yüzyıl Başlarında Kürt-Ermeni İlişkileri

Erdal KASIM

Öncelikle neden 19.yy ve 20.yy'ın başları? Çünkü aralarında belirgin farklılıklar olduğu halde (başlıcaları ulusal ve dinsel) asırlar boyunca genel olarak iyi komşuluk ilişkileri içinde yaşayan iki halkı karşılıklı kitlesel soykırıma kadar götüren olayların meydana geldiği bir dönem olmasıdır.

Kürt-Ermeni halkları arasında tedavisi güç yaraların açılması Osmanlı-Kürt, Rus-Ermeni, Osmanlı-Ermeni ve dönemin emperyalist devletleri politikalarının bir sonucudur.

19. yy başlarında Kürdistan'ın idari yapısı, Osmanlı'ya asker ve vergi veren, fakat iç yönetiminde geleneksel esaslara bağlı beyliklerden oluşuyordu. Aynı zamanda Osmanlı devletinin bölgede kendi askeri kurumlarını yerleştirerek merkezîyetçilik politikasını gerçekleştirmeye çalışması, güçlü Kürt beylikleri ile çatışmaların zeminini hazırladı.

Asrın ilk Kürt isyanı 1806 yılında Süleymaniye'de, Abdurrahman Paşa tarafından Osmanlı valisinin hançerletilmesiyle başladı. Bu isyanı 1812'de oğlu Ahmet Paşa'nın ayaklanması ve daha ileriki yıllarda (1829-1839) Revanduz, Hakkari, Tur Abidin, Sincar yörelerindeki ayaklanmalar, Kürtlerin katledilerek bastırılmasına karşılık, Osmanlı'ya da önemli kayıplar

verdirdi. Bu isyanlar sonuçsuz kalmakla beraber Kürt ulusal bilincinin gelişmesine etkileri oldu.

1840'lara doğru Osmanlı devleti uzun süren savaşlardan sonra oldukça zayıflayarak çöküş ve dağılma dönemine girmişti. Hatta kendi paşalarından biri olan Mısırlı Mehmet Ali Paşa'nın başkaldırısı karşısında yenilgiye uğramış ve daha sonra sorunu İngiliz, Fransız ve Rusların desteği ile aşmıştı. Bu yenilginin ardından Kürdistan'a yürütülen saldırılarda meyda-

na gelen duraklama, Kürtler arasında siyasi ve askeri alanda toparlanmaya olanak sağlarken, Kürtler ile Ermeniler arasında işbirliğini de gündeme getirdi. Zaten bu iki halkın varlığı ulusal temelde Osmanlı devletinde sürekli sorun oluşturmuyordu.

Gerek konumuz gerekse Kürt bağımsızlık hareketleri arasında önemli yeri olan Bedirhan Bey Ayaklanması:

Bedirhan Bey, Botan'da Dıh Şatak Ermenileri ve Kürtlerden kurulu bir ordu meydana getirdi. Çevresindeki Kürt beyliklerini ve aşiretlerini uzun süren çetin savaşlardan sonra Osmanlı'ya karşı ortak mücadelede birleştirdi. 1842'de bağımsızlığını ilan edip Cizre'yi başkent yaptı. O dönemde hükümdarlığın simgesi olan sikke bastırdı. Bölgesinde insanların hasret olduğu huzurlu bir ortam yaratırken, köylülerin düşük bedellerle toprak sahibi olmasını sağladı ve gelirlerinin üçte birini vergi olarak aldı. Sadece kendi ulusu değil bütün halklara eşit davranması ve yaptığı düzenlemeler sayesinde hüküm sürdüğü topraklara çevreden göçler yaşandı. Ermeni tarihçisi Şahpazyan, Bedirhan hakkındaki düşüncelerinde şöyle diyor: "*Bedirhan için siyasal bağımsızlık ilkesi yegane ve en yüksek bir istek olduğunda kendisi Ermeni ve Kürt olmayı eş sayardı. Çünkü kendisi için ırk ve din kavramlarının önemi yoktu.*"

Bu gelişmeler yaşanırken Osmanlı devleti, Bedirhan hareketinin kendisinin bölgedeki varlığına son vermeye yönelik olduğunun farkındaydı. İlk önce beyler arasındaki sorunları kullanarak hareketi parçalamaya çalıştı. Fakat bundan sonuç elde edemeyince 1847'de Topal Osman idaresinde büyük bir sefere başladı. Bedirhan'ın güçlü direnişi karşısında yine Osmanlı'nın kirli oyunları gündeme geldi. Servet ve rütbe vaadi ile kandırılan

yeğeni Yezdanser Bey'in ihaneti ile direniş kırıldı ve teslim oldular.

Osmanlı ile birlikte hareket eden Ermeni beylikleri varlıklarını sürdürürken, Bedirhan'na destek veren Ermenilerin akıbeti Kürt beyliklerinden farklı olmayarak beyler sürgüne, zindanlara ve darağaçlarına giderken halkları katliamlara ve göçlere maruz kaldı. Osmanlılar galibiyetten sonra bölgede yeniden yapılanmaya giderek, Muş, Hakkari, Mardin, Cizre ve Botan dahilinde bugün adını bile söyleyeni aylarca hapse atmaya gerekçe sayılabilen Kürdistan eyaletini meydana getirip ve idareci olarak da bir Osmanlı paşası atadılar. Daha sonra beyliklerin son kalıntılarını ortadan kaldırmaya çalıştı. Bu dönemde Ermenilerin Osmanlılarla ilişkilerini belirleyen en önemli etken merkezi İstanbul'da olan Ermeni Patrikanesi (daha çok şehirde oturan Ermeniler desteklemişler) Osmanlı yönetimi ile paralel politika yürüterek, doğuda bölgesel kargaşalığın son bulacağına ve Osmanlı koruyuculuğunda Ermenistan'ın bağımsızlığına kavuşacağına inandıkları için Kürtlere yönelik bütün eylemleri destekliyorlardı. Osmanlı devleti doğuda yürüttüğü askeri hareketlerin gerekçesi olarak da özellikle şehir merkezlerinde yaşayan Ermenilerin haklarını Kürtlere karşı korudukları izlenimini vermeye çalışıyorlardı. Bununla beraber Rusların bölgeye yaptığı seferlerle İran'ın ve Osmanlı'nın egemenliğinden tamamen kurtulup bağımsız Ermenistan kurma fikrine olumlu bakıyorlardı.

Ermeni yazar Garo Sasoni'nin dönemin gelişmelerini değerlendirmesi: "*Ermeniler ve Kürtler çok büyük hatalarda bulundular. Bunlar o elverişli ve fırtınalı ortamda siyasi yönden olgunluk gösteremeyip karşılarında duran büyük zorlukları sağduyu içinde yenemediler. Bu iki halk*

arasında ayrılıklar gün geçtikçe büyüdü, aynı hedefi güden yollar birbirinden gittikçe ayrıldı. Sonunda birbirine karşı iki zıt kutup şekline döndü.

Bu kader tayin edici günlerdeki ayrılış neticesinde, tarih çok daha dramatik ve kanlı sahnelere şahit olacak ve bu olay-

ların doğurduğu hatalar Kürt ve Ermenilerin alınlarında silinmez bir leke olarak tarihe geçecektir."

Bedirhan hareketi sırasında ihanetini gördüğümüz Yezdanşer, Osmanlı'nın vaatlerini tutmamasına karşılık 1854 yılındaki Osmanlı-Rus savaşını fırsat bilerek Bedirhan isyanından daha büyük kitle ile (buna Ermeniler, Rumlar, Araplar, Neşrutiler de katıldılar) geniş bir alanı kontrol altına aldı. Fakat bu isyan da başarısızlığa uğradı. Aynı yıllarda Kürt-Ermeni birlikteliğini,

Sason'da yerleştirilmeye çalışılan Osmanlı idari teşkilatına karşı mücadele verirken de görüyoruz.

1862 yılında Osmanlı yönetimi tarafından Ermeni Ulusal Meclisi'nin kurulması-na ilişkin kararın kabul edilmesi Ermenilere birçok alanda ayrıcalıklar tanıyarak kendilerini geliştirme imkanı sağlamakla beraber reformların yapıldığı illerde Ermeni nüfusuna oranlandığında Kürt nüfusunun çok fazla olması ve Kürtlerin reformların dışında tutulması iki halkın çatışmasına yolaçıyordu.

Gerçekte Osmanlı'nın Ermeni ulusal çıkarları doğrultusunda hareket etmek gibi bir niyeti yoktu. Asıl amacı bölgedeki kargaşayı artırarak Ermeni ve Kürtleri bir birine ezdirip birleşerek kendisine yönelmelerini veya ayrı ayrı baş kaldıracak güçten düşürüp bölgedeki hakimiyetini sürdürmektir.

1877 Osmanlı-Rus Savaşı her ne kadar Osmanlı'nın yenilgisiyle sonuçlanıp, Ermeniler Rusların yardımı ile

bağımsızlık umutlarını artırırken (Ruslar, batılı devletlerin baskısı ile işgal ettikleri yerlerden çekildiler ve savaşı takip eden antlaşmalardan Ermeniler umduklarını bulamadılar) Şeyh Ubeydullah ve Şeyh Celaladdin komutasındaki Kürt kuvvetlerinin son iki Osmanlı-Rus savaşının aksine Osmanlı saflarında yer almaları Osmanlı politikası açısından kazanç olarak düşünülebilir.

Beylik döneminin sona ermesiyle birlik-

te Kürdistan'da şeyhlik kurumunun güçlenmesi, Osmanlılık politikası iflas eden yönetimin müslüman halkların yaşadığı topraklar üzerindeki hakimiyetini sağlamada ve Kürdistan da gördüğümüz şekli ile Kürtleri İslam birliği altında toplayıp hem Kürt ulusal ayaklanmalarının önünü almak hem de Kürtleri Ermenilere yönelik eylemlerde kullanmaya çalışması Şeyh Ubeydullah tarafından boşa çıkarıldı. Hareketi öncesinde Hıristiyan halklara zarar verilmemesi konusunda fetva çıkardı ve 1880'lerde olası bir katliamı önledi. Şeyh Ubeydullah hareketinin bastırılması Kürtlerin bağımsızlık umutlarını azaltırken daha fazla Osmanlı hakimiyetine girmelerine sebep oldu.

Sultan Abdulhamid 1890'larda bölgede bazı Kürt aşiretlerinden Hamidiye Alayları isimli askeri kuvvetler oluşturdu. Bu güçleri bir yandan Ermenilere, bir yandan da Kürt ulusal ayaklanmalarına karşı kullandı. Ermenilere karşı ilk olarak doğal koşulların da etkisiyle Osmanlı'nın ulaşmakta güçlük çektiği Sason ayaklanmasında ve devamında Ermeni katliamında Osmanlı ordusunun komutasında yer aldı. Osmanlı devleti Ermeni sorununu kökten haledebilmek amacıyla bütün bölgelerde Ermenilere yönelik eylemler için bölge halklarını ve düzenli ordusunu sistemli olarak harekete geçirdi. Böylece, katliam Kürdistan'nın sınırlarının dışında Akhisar, Trabzon, Bayburt, Erzurum, Tokat, Amasya, Merzifon ve İstanbul'da 1890 yılına kadar sürdü.

Ermeni milliyetçilerinin ve bazı batılı çevrelerinin öne sürdüğü gibi katliamdan bütün Kürt halkını sorumlu tutmak gerçekçi olmaz. Çünkü birçok Kürt aşireti özellikle dini duyguları kullanarak Ermenilere karşı Osmanlı düzenli ordusu ile beraber eylemler yürüten Hamidiye

Alayların'na katılmadı ve bazı bölgelerde Dersim'de olduğu gibi Ermeniler'le birlikte Osmanlı'ya karşı savaştılar.

Abdulhamid döneminde yoğun baskıya ve katliamlara maruz kalan bazı Kürtler ve Ermeniler Abdulhamid'in rejimi ile mücadele ederken yardım alabileceği bütün kapıları zorlayan İttihat ve Terakiye destek verdiler. Batılı devletlerin zorlamalarına dayanamayan Abdulhamid II. Meşrutiyeti ilan etti. Meşrutiyetin ilanı İttihatçılar ve Ermeniler arasında büyük sevinç ile karşılandı. Böylece Ermeniler Abdulhamid'in rafa kaldırdığı reformların gerçekleştirilmesini beklediler. Kürtler ise ulusal sorunun diyalogla çözümleneceğini umdular.

Kısa bir özgürlük döneminin ardından İttihatçılar çeşitli bahaneler ile ulusal faaliyetler yürüten örgütlerin üzerine gidip kapattılar. (Kapatılanlar arasında Kürt dernekleri ve gazeteleri vardı.) II. Meşrutiyet'ten sonra Ermenilere yönelik ilk önemli eylem 1909'da Adana'da müslüman halk tarafından gerçekleştirildi ve 17 bin dolayında insan katledildi. İttihat ve Terakki olayı Abdulhamid yanlılarının üzerine atarken yeni yönetimle sorun çıkmasını istemeyen Ermeniler ise olayı unutturmaya çalışan İttihat ve Terakki'nin tarihçi Arnold Toynbee'de bir konuşmasında şöyle diyor: *"Bu olaylar müslümanların gavur ermenilere karşı kinlerinin kabarması sonucu meydana gelmedi. Bütünü ile Sultan'nın idaresi altında gerçekleşti. Kör dinsel inançların bir sonucu değil, siyasal bir nedenden kaynaklandı, Padişah kendisini müslüman olmayan halklardan kurtarmak istiyor. Çünkü imparatorluğunu tek tür halka dayandırmayı aklına koymuştu. Her zaman kuvvete başvurmamak için gerekli gördüğü koşulları oluşturmaya çalıştı."*

Komciwan MYK'nın Kürdistan'da sürdürülen kirli savaşa karşı Avrupa çapında başlatmış olduğu "İnsan Öldürmeyi Öğrenmek İstemiyoruz" kampanyası vesilesi ile çıkarmış olduğu bildiriye aynen yayınlıyoruz.

Redaksiyon

Kürdistanlı, Türkiyeli Gençler,

Hepimizin de bildiği gibi ülkemizde yıllardır savaş ve onun kuralları hüküm sürmektedir. Türkiye'yi yönetenler kendi çıkarları neyi gerektiriyorsa onu yapmaktalar. Ve uyguladıkları politikalarda halkımızın istemlerini hiç bir zaman gözönüne almamaktalar. Halkımız savaş hakkındaki tavrını yıllardır göstermekte, işte "sürekli aydınlık için bir dakika karanlık" eylemleri, işte Türkiye'de Savaş Karşıtları Dernekleri'nin tavırları, işte Osman Murat Ülke, Arif Hikmet İyidoğan ve daha niceleri, savaşa gitmek istemediğinden dolayı asker kaçağı durumundaki 500 binin üzerindeki genç, aktif olarak çalışan "Barış İnsiyatifleri..."

Bu savaşın bir an önce bitirilmesi için yurtdışında yaşayan bizlere de görev ve sorumluluklar düşmektedir. Bu amaçla KOMCIWAN olarak bir kampanya başlatıyoruz. Amacımız yurtdışında yaşayan gençlerimizi ülkemizdeki savaş hakkında bilinçlendirmek, bizlere dayatılan askerlik hizmetinin kaldırılması, bunun yerine alternatiflerin sunulması ve ülkede varolan demokratik mücadeleye, barışçıl insiyatiflere yurtdışından destek sunmaktır. Ve diyoruz ki, savaş istemiyoruz,

BARIŞ HEMEN ŞİMDİ!

Askerlik Nedir?

Savaş politikanın başka araçlarla, yani silahlarla sürdürülmesidir. Askerlik insan öldürme sanatı olarak tanımlanmaktadır. Ve bu tanım Türkiye'de tam da yerine oturmaktadır. Çünkü, Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu günden beri ordusuyla sıcak savaş alanlarında boy göstermiştir.

Demokratik hakları talep eden Kürtlere karşı 1920 ve 1938 yılları arasında Koçgiri, Ağrı, Dersim'de birçok kanlı hareketlerde, 1950, 53 yılları arasında Kore'de, Temmuz 1974'de Kıbrıs'da ve 1984'ten beri ülkemizde ve 1990'dan beri Balkanlar'da biz gençler hayatımızın en verimli çağlarında ölüme gönderildik ve hala da gönderilmekteyiz, nedenini bilmeden. Orduyu idare eden komutanlar, politikacılar konuşmalarında hep kutsal vatanın savunmasından sözederek, tam tabiri ile Vatan-Millet-Sakarya nutukları atarlar. Fakat sıra savaşa geldiğinde hep en önde gönderilen yoksul halkımız olmaktadır. İşte bir Korkut Özal'ın oğlu İbrahim Özal askerliğini İstanbul'da Boğaziçi Üniversitesi'nde okuyarak yapmakta, Tansu Çiller'in oğlu ise Bodrum'da, Emekli Genel Kurmay Başkanı Doğan Güreş'in oğlu Serdar Güreş ise gece kulüplerinden eğlenirken, bizim gibi gençler, annesi babası tarafından torpili olmayanlar ise askerliğini sıcak savaş alanlarında yapmak zorunda bırakılmaktadır.

Bedelli Askerlik Nedir?

Bedelli askerlik 12 Eylül cuntasının yurtdışında yaşayan insanlarımız için çıkarmış olduğu sözde bir kolaylıktır. Yurtdışında yaşayan insanlarımız belirli bir miktar parayı ödeyecek ve bunun yanında bir aylık kısa bir dönemde insan nasıl öldürülür sanatını öğrenecekler ve böylece askerlik görevini yerine getirmiş olacaklar. Bu günkü uygulama da bu "haktan" yararlanabilmek için yurtdışında yaşıyor olmak gerekiyor. Bu "hakka" göre 10 bin

DM ödemek ve bir ay askerlik hizmeti yapmak zorunludur. Hepimiz biliyoruz ki, Almanya'da işsizlik İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana rekor düzeye ulaşmıştır ve bundan en çok etkilenen kesim de yine bizleriz, yani gençler. Bizlerin bu parayı ödemesi çoğu durumda mümkün olmamakta, fakat normal olarak gidip 18 ay askerlik yapamayacağımıza göre de ne yapıp edip bu parayı ödemek zorundayız. Bunun için hepimiz ödeyemeyeceğimiz bir borcun altına girmektediriz. 1996'nın son aylarında Hollanda'ya gelen devlet bakanı Ahmet Tunç sanki bir müjde veriyormuş gibi bedelli askerlikte bazı kolaylıkları programlarına aldıklarını söyledi. Ona göre bizler bir aylık askerlik eğitiminden muaf tutulacağız, fakat bunun için 10 bin DM yerine 20 bin DM ödememiz gerekecekmiş. Elbette Türkiye'deki hükümet için yurtdışında yaşayan gençlerin ve ailelerin bu parayı nereden getirecekleri önemli değil. Türkiye'deki hükümetler yurtdışında yaşayan bizleri hep döviz deposu olarak görmüşlerdir. Bizim sorunlarımızla şimdiye kadar ilgilenmemişler, bizleri hep dış politikalarında birer koz olarak kullanmışlardır. Bu ödenen paralar ise yine askeriye harcamlarında, yani, savaşın finansmanında kullanılmaktadır. Sadece Almanya'da her yıl 10 binin üzerinde insan bedelli askerlik hizmeti yapmaktadır. Bu da demektir ki, her yıl 100 milyon DM Almanya'dan Türkiye'ye savaş harcamaları için gitmektedir. Buna diğer ülkelerde yaşayan insanlarımızı da eklersek, her yıl 30 binin üzerinde insanımız bedelli askerlik hizmeti yapmakta ve 300 milyon DM'nin üzerinde para savaşın hizmetine sunulmak zorunda bırakılmaktadır.

Şu an Türkiye'de beş tane ordu vardır: 1.

Ordu (İstanbul), 2. Ordu (Konya), 3. Ordu (Sivas), 4. Ordu (Malatya) ve Ege Ordusu (İzmir). Bu ordulardaki asker sayısı bir milyona yakındır. Asker sayısı bakımında Türkiye dünyanın en büyük ordularından birine sahiptir. Bu kadar büyük bir ordu sanki eski bir Türk atasözünü doğrular nitelikte: "Her Türk asker doğar." Bu orduların Türkiye bütçesine getirdiği yük altından kalkılamayacak kadar ağırdır. Yıllık olarak ortalama 8 milyar Dolar ki, Türkiye bütçesinin üçte birine denk gelmektedir. Türkiye'nin dış borçlarının 70 milyar Dolar civarında olduğu göz önüne alınırsa bu miktarın önemi daha iyi anlaşılacaktır. Hükümet savaşta kullanmak için bir SKORSKY helikopterine milyonlarca dolar harcarken, ülkemizdeki acil çözüm bekleyen sorunlar için kaynak yokluğunu bahane etmektedir. Elbette ülkemizdeki savaş, bir kısım insanın çıkarı içindir. Bu savaş sayesinde silah tüccarları kâr etmekte, askeriye ülkede istediği gibi davranabilmektedir.

Gençler; gelin hep birlikte el ele verelim ve bizim ölümümüz üzerine kurulu bu düzene karşı çıkalım. Savaş insanlığın başının belası bir olgudur ve insanlığa yıkımdan, göz yaşında başka hiç bir şey vermez. Bu sorunun çözümü de yine kendi ellerimizdedir. Bu alandaki mücadelemizi birleştirelim. "İnsan Öldürmeyi Öğrenmek İstemiyoruz!" Kampanyamız amacına ulaşana kadar yani, askerlik mecburiyet olmaktan çıkana kadar sürecektir. Savaşların olmadığı, sürekli barışın hüküm sürdüğü bir dünya istiyoruz. Bunu gerçekleştirmek için de önce kendi ülkemizden başlıyoruz."

Bedelli Askerlik Hizmetine Hayır!

Askerliğe Hayır!

Askerliğe Vicdanı Ret Hakkı Tanınsın!

Yaşasın Gençliğin Örgütlü Mücadelesi!

Yaşasın Hakların Kardeşliği!

mülteci mektuplar

Cetin TAŞCI

Merhabalar Şevin,

Tükenmek ne kadar basitmiş, bir bilsen. Tam da bazı değerlerin yükselme eğilimi göstereceğini düşündüğün anda, bir kişiliksizleşme, sonuç olarak da tükeniş yaşıyor.

"Nerden icap etti bunlar?", "bunlar bana mı?" diye soracaksın. Hayır. Hayır, sana değil. Sabırsızlanma anlatıyorum işte:

Cesurca bir davranış, çok büyük bir erdem. Şimdi bana "sorun ne?" diyeceksin. Benim kafamı kurcalayan, yüreğime onulmaz bir yara yerleştiren, böylesi değerlerin kısa amaçların için ayaklar altına alınması, temcit pilavı gibi sunulmasıdır. Düşün canım, sık sık kendini acımasızca "sorgulayıp", özeleştirimini vereceksin. Hiç olmadık bir üslup ile eleştireceksin. Hadi başkalarının eleştirisi, hareketi neyse de, bunu bireyin kendisinin yapmasını

Bilirsin, hani sık sık tekrarlanır durulurdu o yıllarda; eleştiri özeleştiri mekanizması. İnsanların başkalarını hele hele dostlarını eleştirmesi kadar güzel şey yoktur. Kuşkusuz bu dostların hatalarını düzeltmeleri, eksikliklerini gidermeleri için oldukça yararlı, bir o kadar da gerekli bir yöntem. Hele özeleştiri gibisi var mı? Hatasını, yanlışını, eksikliğini anlamak ve hiç çekinmeden bunu dışa yansıtabilmek.

anlamıyorum. Başkası, büyük insan, varlık, madde -bunun adı, niteliği hiç önemli değil-haklı çıksın diye kendisini yerin dibine sokabiliyor insan. Bir çeşit "zoraki özeleştiri". Kendini "Özeleştiri erdemi" ile alçalttıktan, kutsadığın varlık o oranda "yükseliyor, tanrılaşıyor". Bunu sık sık yapan birisi ancak o yapı içinde varlığını sürdürebilir. Çünkü "Özeleştiri erdemi" ile o kendisini

bitirmiştir, hiçleştirmiştir. Başka bir alana girme özgüveni kalmaz artık. O, o yapıya mahkumdur artık. Hiçleşen, tükenen bireyler kısa vadeli de olsa prim yapıyor. Neylersin? Suçlu kim? Birey mi? Toplum mu? Tanrılaşmak isteyen mi?

Bilemiyorum.

Ya da suçlu bulmak o kadar önemli mi? Nihayetinde varolan durum bu. Bize düşen çözümler üretebilmektir.

Bütün bunları niye mi sana yazıyorum? Teknolojinin baş döndürücü geliştiği çağımızda mektuba ne gerek var? "İnsanın mektupla paylaşabileceği bir şeyleri olabilmeli" diyor, genç bir yazar. Evet gerçekten paylaşacak çok şey ama çok şey var. Şu an ilkbahar ve yaz karışımı bir dönem. Doğa yeni baştan yaratılıyor, kuşlar cıvı cıvı. Ama bende bir durağanlık, fırtına öncesi sessizlik hakim. Patlayacak mıyım? Bilemiyorum. Sende iyi biliyorsun ki iki tercih arasında kalmadım. İki tercih arasındaki kararsızlığı yaşamaktansa, kötü tercihi seçtiğime tanık olmuştundur. Birşeylerin patlak vereceğine inanıyorum. Nerde, nasıl, ne zaman? Açıkçası, ben de bilemiyorum. Ama patlama olacağına kesin inanıyorum, korkuyorum. Saat 21 ve ben birkaç dakika ışıklarımı kapatıyorum, kimseler hissetmedi belki. Birşeyler yapmak gerektiğine inandım. Ve kendimi bir an ülkemin sokaklarında hissettim. Ne garip değil mi? Böyle skandallara sıradan bir partili karışsa hükümetler değişirdi. Bizde skandal üstüne skandal, isim üstüne isim geliyor. Değişen gözle görülen bir nokta yok. Ve ben bu gün "Bir dakika karanlık" eylemine katıldım, hiç kimse farketmedi. Oysa ben herşeyi iliklerime kadar duyumsadım.

"Yavaş yavaş mektubun sonuna geliyorsun ve hala şiir yok" diye düşünüyorsun. Seni şiirsiz bırakacağımı nasıl aklından geçirirsin. Bu şiiri "Dört Silahşör" diye

adlandırdığım, bazan kızdığım, bazan özlediğim ama hep sevdiğim mücadeleci genç yoldaşlarıma, o genç yüreklere ithaf ediyorum.

Esen kal, şen kal...

GÖZLER

O Kürt gözlerinde

Karacadağlaştı Munzur.

Çocukluğumdaki masalları anlattı

O gözler,

yasak dilden türküler,

özlemler, acılar, işkenceler.

O Kürt gözlerinde

isyana kalktı genç yürekler,

çok derinlerde

melodiler fısıldadı yaşlı Kürt

Fırat'ın boylarında,

ülkesinin kaderini belgeleyen

ahındaki çizgileri gizlercesine

Şapkası öne eğik.

O Kürt gözlerin

sarmış bütün bedenleri

yürek kan

yürek öfke

yürek sevda dolu

yürek gözlerine mahkum.

KEMAL BURKAY

azadi û jiyan

ŞİİR

Fiyatı: 15.-DM
İsteme Adresi: KOMKAR

seni anlatabilmek seni

Bilent ÖZDEMİR

Bir çok güzel nitelikleri özünde taşıyan, sosyalist ve toplumcu bir ozan olan Ahmed Arif, yazdıkları ile yaşadıkları arasında paralellik bulunan ender şairlerdendir.

Ahmed Arif, 21 Nisan 1927 yılında Diyarbakır'da doğdu. Asıl adı Ahmet Önal'dır. Annesi babasının üçüncü karısıdır ve Kürt'tür. A. Arif bu özelliğini her zaman belirtmiştir. Daha iki yaşındayken annesini kaybeden ozan, anaokuluna D.Bakır'da başladı. Daha sonra memur olan babasının tayini nedeni ile ilkokula Siverek'te devam etti.

A.Arif, Kürtçenin Zazaca ve Kurmanci lehçelerini ve Arapçayı burada öğrendi. 1939 yılında ilkokuldan mezun oldu. O tarihlerde yalnız D. Bakır ve Urfa'da ortaokul bulunduğu için ilk önce D. Bakır ortaokuluna kayıt yaptırır. Ancak bir olaydan ötürü orada fazla kalamaz ve Urfa ortaokulunda öğrenimini tamamlar. Ortaokulu bitirdikten sonra Afyon Lisesi'ne kaydını yaptırır. İlk şiir denemelerini ortaokul yıllarında yapmasına rağmen, gerçek anlamda şiir ile uğraşmaya Afyon'da bulunduğu süre içerisinde başlamıştır. O dönemde Afyon Lisesi bir Edebiyat Fakültesi gibidir. Behçet Necatigil, Ahmet Muhip Dırnas, Cahit Külebi o okulda bulunmaktadır. Bu dönemde yazdığı şiirlerinde Faruk Nafiz Çamlıbel'in, Ahmet Hamdi, Cahit Külebi ve Behçet Necatigil'in etkisi büyüktür. Kısa bir süre sonra şiirdeki rotasını kendi öznel koşullarına çevirir. O dönemde asıl yaygın olan moda Orhan Veli gibi yazmaktı. Fakat A. Arif kendi yaradılış ve

dünya görüşü bakımından bu yolu benimsemişti. Orhan Veli ve çevresindekiler birer küçük burjuvaydılar. Düşünce ve davranışları kendilerine örnek seçtikleri Fransız şairlerinin paralelindeydi. Oysa Ahmed Arif bir doğuluydu. "Az gelişmiş" değil, sömürülebilir için kasıtlı olarak geri bırakılmış bir ülkenin, aşiret töreleriyle yetiştirilmiş bir çocuğuydu. "*Sömürgeci Fransız toplumunun bohemi, serseriliği ve gerçekten kaçma çabalarını kutsayan şairleri elbette beni irgalamazdı. Halkımın duygularına ve çıkarlarına yabancı ve aykırı olan bu moda akımdan başka bir moda akımı yok muydu?*" Vardı kuşkusuz. Nazım gibi bir dev vardı. Rıfat Ilgaz vardı. A. Kadir vardı... A. Arif de bunları benimsedi, fakat kendi şiirini yazdı. 1947 yılında Ankara'ya giderek Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Felsefe bölümüne kaydını yaptırdı. Burada "Türkiye Gençler Derneği" ile tanıştı. Bu dernek TKP tarafından kurdurulan ve idare edilen kuruluşlardan biriydi. Ahmed Arif bu derneğe üye oldu. Bu dernek içerisinde şiirleriyle ön plana çıktı. Yazdığı şiirler yayımlanmaya vakit bulamadan dillere düşüyordu. Böyle bir durum onun başına yaşamının sonuna değin sürecek büyük dertler açtı. 1951 yılı Ekim ayında girişilen "solcu" tutuklanmasında onu da işinden alıp götürdüler. Dokuz gün işkenceden sonra savcının tüm ısrarlarına karşın yazılı ya da sözlü hiçbir savunmada bulunmadı. 1952 yılında Sansaryan Hanın'da hücreye atıldı. Uzun süre burada kaldı. Daha sonra Harbiye'ye gönderilerek tabutluklara atıldı. Burada 17

gün kaldı. Arif içerdeyken babası ölür ve oğlunun tutukluluğundan habersizdir. Bu mahkemeler sonucunda iki yıl hapis, 8 ay da Urfa'da gözetim altında bulundurulma cezası verilir. Bu dönemde çektiği işkenceler yüzünden ölünceye kadar sırt ağrıları ile yaşamak zorunda kalır.

distan insanı ve yaşamı oluşturmuştur. "Otuz Üç Kurşun", General Muğlalı tarafından katledilen Kürt köylüleri için yazılan bir ağıt gibidir. "Adiloş Bebe" yeğenine adanmıştır. Ama Kürt kadının ölüm korkusudur asıl vurgu. Şiirinde yapı olarak Nazım'dan etkilenmiştir. Fakat

Ahmed Arif 2 Haziran 1991 yılında geçirdiği kalp krizi sonucu öldü.

Diyarbakır'lı olduğu için ve bununla övünen, onur duyan bir şairdi. *"Ben Diyarbakır Türkçesini tadını çıkara çıkara konuşurum. Çok özlerim. Bir Diyarbakır evine gitsem, benim yaşımda, benden yaşlı bir ablayla, bir ağabeyle oturup bir güzel sohbet etsem. Hep bunu özlerim. Diyarbakır Türkçesi gerçekten tadına doyulamayacak güzellikte bir Türkçe'dir."*

Bu nedenledir ki, şiirlerinde bilerek, isteyerek bu şiveyi kullanmıştır. Aslında diline vurulan prangalar onu mecbur etmiştir. Çünkü küçüklüğünden itibaren Kürtçe kullanması yasaklanmış ve bu kimliğine ambargo konulmuştur. Ama her şeye rağmen Türkçe dahi yazmış olsa da söylemler Kürtçe'dir. Şiirinin nüvelerini Kür-

onunki gibi ajitatif değildir. Şiirleri duygu yüklüdür. "Hasretinden Prangalar Eskatim" adlı kitabında bütün şiirlerini toplamıştır. Bu kitap kendi alanında rekor kırmış tek şiir kitabıdır. Şimdiye kadar otuzun üzerinde baskı yapmıştır. Bunun dışında "Soyut, Yeryüzü, Militan, Seçilmiş Hikayeler Dergisi, Beraber, Yeni A Dergisi, Meydan, Yeni Ufuklar, Türk Solu, Kaynak, Papürüs" gibi dergilerde şiirleri yayımlanmıştır.

Ahmed Arif hakkında şimdiye kadar Refik Durbaş'ın "Ahmed Arif Anlatıyor," "Kalbim Dinamit Kuyusu" adını taşıyan kitabı, Ahmet Oktay'ın "Karanfil ve Pranga", "Cemal Süreya'ya Mektuplar" ve Şefket Beysanoğlu ve Vecihi Timuroğlu tarafından hazırlanan "Ahmed Arif, Hayatı, Sanatı, Şiirleri" adlı eserler yayımlanmıştır.

Destnîvisara Kela Diyarbekir û Loriya Adiloş

1.

Deste min naçe
 Bihokên wê, hinarên wê yên dil dîbîji
 Stûyê xwe xwar dikim û dimeşim.
 Ev ne ew hal e ku gur û teyr pê bîzanin
 Qet pirs neke
 Laaaaaaaaaal...
 Jê vegere bira fermana reş derê rêyan
 Baxçê yarê tarûmar
 Xwin der dîke perçem

Here were lepeki can,
 Pêşkêş kîriye min, ji qeda û bela wê ra,
 Ez bîrnama loooo...
 Destê min vala,
 Piyê min gurtî.
 Ûyê ku bîzanibe tenê ez im
 Min ji çi aşat hez kir!
 Serda ji dev heye zîman tune
 Kela Diyarbekir...

2.

Vedîke,
 Gulê çîlsor ên heftîber
 Û ji alîki va berf dibare,
 Ba dibe Qerecdax,
 Ba dibe zozan...
 Bînhêre, simbêlê min qeşa girt,
 Lî min sar e jî
 Zemherî jî ajot û ajot,
 Te, wek ku bîhar difîkîrim,
 Te, wek Diyarbekir,
 Bî ser çî, bî ser çî nakeve ku
 Tama ramandîna te ...

3.

Ava Xamrewat qeşa girt,
 Lî ser Dicleyê çar tîlî qeşa,
 Em derdanên xwe jî birê dadîgîrîm,
 Jî berfê dema çayê digîrîm.
 Diya min wek sir vedîşêre êşa xwe
 "Ba ye" dibê, "bîharê tîstek min namîne".
 Xwişka min, ducanî, giran,
 Ya ewil e, jî alîki va bî dîzî şerm dîke
 Û jî alîki va jî dîrse
 Bî xofa mirinê
 Vê zîvîstanê canek dîn jî li me zêde dibê.
 Pêçeka min, ez dî ku derê xwe da bîparêzîm?
 Bî xêr bê,
 Bî xweşî bê,
 Xwurzîyê Ahmed Arîf...

4.

Tu hatî dinê
 Sê roj me te birçî hîşt
 Sê roj pêsîr neda devê te
 Pêçeka min Adiloş.
 Jî bo ku tu nexweş nekevi
 Jî ber ku toreyên me weha ye,
 Êrişê pêsîrê bike niha
 Êriş bike û mezûn bibe...

Vana
 Marê gewr û zîvîze ne
 Vana,
 Çav berdane
 Xureka me, nanê me,
 Vana nas bike
 Nas bike û mezûn bibe

Ahmed ARIF

Yarının Büyüklerine Şiirler

Bawer

Bertolt Brecht, 10 Şubat 1898`de doğdu. Ölüm tarihi 14 Ağustos 1956`dan bu yana 40 yıl geçmiş olmasına rağmen, insanlığa oldukça büyük bir miras bırakmıştır.

Brecht, insanlık üzerine bir karabasan gibi çöken faşizmin doğuş, yükseliş ve insanlığa verdiği bir daha kapanması çok zor yaralar ve acıların en yoğun olduğu

olduğu dönemlerinde yaşamış, içinde yer aldığı bu dönemin koşullarının özüne uygun yazmış, yaratmıştır. Onun sanata ve olaylara eğilim biçimi klasik anlamdan farklı bir anlayıştır. Özellikle Klasik tiyatrodan farklı olarak, seyirciyi eleştiren bir gözlemci yapması ve ona yargılar verdirmesi, sahnedeki eyleme karşı gelmesi, kendisinin

deyimi ile "Epik Tiyatro" dur. Sahne eylemi anlatır. Toplumsal varlık düşünceyi belirler. Yani sahnedeki toplumun kendi yazgısından başkası değildir, aksine kendi kavgasıdır. Brecht`in oyunları, seyirciyi eleştirici bir gözleme, karşı bir tutum almaya, hatta kışkırtmaya, kavgaya yönlendirir.

Brecht`in yaşadığı yıllarda güncel olan faşizmin o dönemlerdeki adresi açıktı. Ancak o`nun dile getirdiği sorunlar bugün hala güncelliğini korumaktadır. Yani kötünün iyi gösterilmeye çalışıldığı, kuralsızlığın kurallaştırıldığı, kargaşanın,

düzensizliğin hüküm sürdüğü bir de insan kanının oluk gibi aktığı dünyamızda ve özellikle de ülkemizde olan biten, Brecht`in yaşadığı dönemdekini aratmayacak kadar azgın bir boyuttadır. Bu bağlamda Brecht hala günceldir.

Epik tiyatro bir anlamda "işçileri sarsmanın ve onları uyandırmanın" tiyatrosudur ki Brecht yapıtlarında işçiler üzerindeki baskıları sürekli işlemiş ve savaşın bitiminden sonra doğu Berline yeleşmiştir. İşçi sınıfı, parti, aşk, insanlığın kurtuluşu vb. bir çok konuda şiirleri vardır.

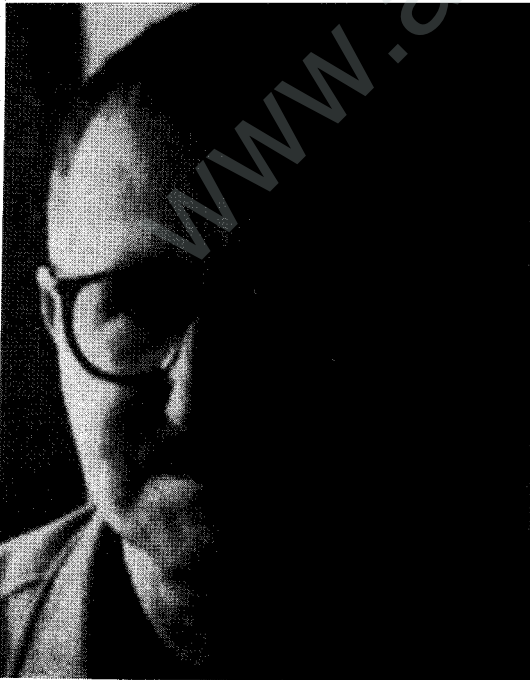
Naziler nedeniyle ülkesi Almanya`yı terketmek zorunda kaldığı zaman Danimarka, Finlandiya ve ABD`ye gitti. Her ne kadar komünist olmasına rağmen SSCB`ye gitmediği gibi

Faşizm`e karşı tek güç olan Stalin SSCB`sine karşı da düşmanca bir tutum takınmamıştır. Brecht özgün bir sol aydındır. Egemen sol düşüncenin normları ile anlaşamayan, ancak sorunu da dar ideolojik anlamda algılamayan bir sanatçısıdır.

Özellikle Orta Avrupa'nın nesnel olarak olgunlaşmamış koşulları altında devrimlerin yenilgiye uğraması ve faşizmin zaferi, kültürün insanları denetleme aracı olarak ortaya çıkmasına yol açmıştır. Sosyalist ülkelerde de yapıtların "sosyalizme" uygunluğu,

vuruyordu ki bu anlamda "komünist tutuculuk" irdelenmesi gereken bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Brecht, egemen sosyalist anlayışa da bujuvalara verdiği savaş gibi mücadele vermiştir. O dönemde klasik muhafazakarlardan bile tutucu olabilen, eskiden beri bildiği, değiştirme yöntemlerine, analizlere, gerçeği ifade biçimlerine vs. inatla bağlı kalan, değişen koşulların gerektirdiği yeni yönelimlere giremeyen bu anlayışa karşı da mücadele vermiştir Brecht. Bu yüzden SSCB ye yerleşmemiştir. Değişen dönemlere uygun olarak sanatta değişiklik, güçlü bir edebiyat, tiyatro vb. geleneğine sahip olan Rusya'dan sosyalist dönemde bu nedenlerle çıkmamıştır. Brecht bu anlamda bir sosyalist ülkede yaşamadığı için Brecht olabildi.

Brecht tiyatrosunda seyirciyi yani, toplumu eyleme çağırırken, toplumsal sorunların çözümü olarak mücadeleyi, kavgayı ön plana çıkarıyor. Günümüzde daha da katmerleşmiş olan bu sorunlara karşı bir Brecht seyircisi olabilmek eyleme girmektir de aynı zamanda.

HALKIN EKMEĞİ

*Bilin: Halkın ekmeğidir adalet.
Bakarsınız bol olur bu ekmeğ,
bakarsınız kıt,
bakarsınız doyum olmaz tadına,
bakarsınız berbat.
Azaldı mı ekmeğ başlar açlık,
bozuldu mu tadı, başlar hoşnutsuzluk
boy atmaya.*

*Bozuldu adalet yeter artık!
Acemi ellerde yoğrulan, iyi pişirilmemiş
adalet yeter!
Yeter katıksız, kara kabuklu adalet!
Dura dura bayatlayan adalet yeter!*

*Bolsa insanın önünde ekmeğ, lezzetliyse,
gözler öbür yiyeceklere yumulsa da olur.
Ama her şey bollaşmazki birdenbire...
Bilirsiniz, nasıl bolluk doğurur emek:
Adaletin ekmeğiyle beslene beslene.*

*Ekmeğ her gün gerekliyse nasıl,
adalet de gerekli hergün,
hem o, günde birçok kez gerekli.*

*Sabahtan akşama dek, iş yerinde,
eğlence de,
hele çalışırken canla başla,
kederliyken, sevinçliyken,
halkın ihtiyacı var pişkin, bol ekmeğe,
günlük, has ekmeğine adaletin.*

*Madem adaletin ekmeği bu kadar
önemli
onu kim pişirmeli, dostlar, söyleyin?
Öteki ekmeği kim pişiren?
Adaletin ekmeğini de
kendisi pişirmeli halkın,
gündelik ekmeğ gibi.*

Bol, pişkin ve verimli.

Bertolt Brecht

KOMCIWAN-KÖLN 7. OLAĞAN KONGRESİ

15.6.1997 Pazar günü, Hevalti dernek lokalinde KOMCIWAN-Köln birimi 7. Olağan Kongresini gerçekleştirdi. Üyelerin büyük oranda katılım sağladığı kongre beklenilenden daha coşkulu ve kitlesel geçti. Kürdistan ve özgürlük şehitleri anısına yapılan saygı duruşundan sonra KOMCIWAN YK adına bir konuşmacı yaptığı konuşmasında; "Yönetim kurulu olarak bir yıldır görevde bulunmaktayız. Bir yıl zaman kavramı açısından 365 günü ifade eder. Ama köklü bir tarihi olan bir Ulusun özgürlük ve kurtuluş mücadelesinde kilometre taşlarından sadece birisidir... Buzorlu mücadelede örgüt olarak ülke gençliğinin gücünden yararlanarak, gençliği mücadele içerisinde yetkinleştirip, yarınlara hazırlamayı hedefledik. Bundan sonra da bu amacın takipçisi olacağız... Dünyün onurlu mirası ile bugünden yarına ulaşacağız..." dedi.

Divan seçiminden sonra eski yönetim kurulu çalışma raporunu sundu ve tartışmaya açtı. Üyeler örgütsel eksiklikler olmakla beraber, örgütün bir yıl içerisinde önemli bir gelişme gösterdiği tespitinde bulundular. Organların aklanmasından sonra yeni YK seçimi yapıldı. İstek, temenni ve önerilerin yeni YK'ya sunulmasıyla sona eren Kongre'nin ardında kutlama ve eğlence yapıldı

Köln

"NEIN ZUM KRIEG"

03.05.1997 tarihinde Wuppertal'da KOMCIWAN tarafından "Kardeş Katliamına Son, Savaşa Hayır" adlı gece düzenlendi. Kürdistan'lı 500 kadar gencin katıldığı gece, coşkuyla geçti. Programa konuşmacı olarak KOMCIWAN temsilcisi Çetin Taşçı, Uluslararası Kültür Derneği-İKV yetkililerinden Ulrike Beckmann ve Savaş Karşıtları Derneğinden Aziz Koşgin katıldı. Araştırmacı yazar Mehmet Bayrak, Kemal Burkay, Cemşit Mar ve Hüdaî`den okuduğu şiirlerle programa farklı bir renk kattı. Gecenin kültür programına ise Fatê, Ergün Efe, Koma Strana Dicle, Doğan Yeşil, Şanoya Serhad tiyatro grubu, Leverkusen ve Botrop KOMCIWAN Halk Oyunları ekipleri katıldılar. Konuşmacılar, gençlere seslenerek; devletin Kürdistan`da sürdürdüğü savaşı finanse etmek amacıyla her türlü yola başvurduğunu, bunlardan birinin de "bedelli askerlik" yöntemi olduğunu belirtip savaşa katkı sağlanmaması için askere gidilmemesi gerektiğini vurguladılar.

Wuppertal

NEIN ZUM KRIEGSDIENST

"İnsan Öldürmeyi Öğrenmek İstemiyoruz" kampası çerçevesinde 21 Haziran 1997 cumartesi günü Mannheim'da 300'ün üzerinde gencin katılımı ile bir bilgilendirme toplantısı ve gece KOMCIWAN- Mannheim tarafından gerçekleştirildi.

Saat 17⁰⁰'de başlayan bilgilendirme toplantısına DFG-VK adına Tuncay Arslan ve KOMCIWAN adına Baran Deniz katıldı. Tuncay Arslan tarafından "Vicdani Ret Hakkı'nın ne olduğu ve yaptıkları çalışmalar hakkında bilgi verdi. Tuncay "vicdani ret hakkını" Türkiye'nin de kabul ettiğini ama bu gün Türkiye'nin bu anlaşmaya da uymadığını belirtti. KOMCIWAN adına katılan Baran Deniz ise başlattıkları "İnsan Öldürmeyi Öğrenmek İstemiyoruz" kampanyası çerçevesinde yaptıkları çalışmaları ve bedelli askerlikten elde edilen gelirle Türkiye'nin Kürdistan'da yürüttüğü kırı savaşa nasıl kaynak yarattığını anlatarak, herkesi bu konuda duyarlı olmaya ve kurulan barış inisiyatif ve girişimlerini desteklemeye çağırdı.

Toplantı bitimini takiben gerçekleştirilen kültür programına Koma Evin, Mannheim Halk Dansları ekibi, Koma Strana Dicle ve Dengbej Fatê katıldılar. Gece coşkulu bir şekilde saat 24⁰⁰'e kadar sürdü.

Mannheim

"ASKERLİĞE HAYIR" KONFERANSI

KOMCIWAN-Hamburg birimi ve DFG-VK (Alman Barış Örgütü-Savaş Karşıtları) `nın birlikte 14.6.1997 tarihinde Hamburg`da "Askerliğe Hayır" konulu bir konferans düzenlediler. Yaklaşık 200 kişinin katıldığı konferans katılımcıların büyük ilgisini çekti. Konferansa konuşmacı olarak DFG-VK `yi temsilen Aziz Koşgin ve KOMCIWAN adına Deniz Baran katıldılar. KOMCIWAN`ın Avrupa çapında başlatmış olduğu "İnsan Öldürmeyi Öğrenmek İstemiyoruz." kampanyası dahilinde gerçekleştirilen konferans da "Askerlik nedir ?" "Bedelli askerlik nedir ?" ve "Vicdani retcilik nedir, nasıl yapılır?" konularında bilgiler verildi. KOMCIWAN adına konuşan Deniz Baran "Ülkemiz özgür oluncaya kadar. demokrasi ve barış egemen kılınıncaya kadar örgüt olarak bu mücadelenin içerisinde aktif bir şekilde yer alacağız." dedi.

Hamburg

Halkoyunları Sahnelenirken

Mervan

Halk oyunları ne sadece sayı ile belirlenen hareket ve figürlerden ne de kişilerin tek tek özel isteklerini tatmin etmek için boş vakitlerini geçirdikleri kültürel bir çalışma değildir. Bu oyunlar öğretilirken, öğrenilirken ve sahnelenirken çeşitli açılardan ele alınmalı ve halk bilimi ölçülerine göre incelenmelidir.

Ancak bu incelemeye geçmeden önce halk arasında yanlış kullanılan bazı kavramlara açıklık getirmekte yarar vardır. Genelde yapılan sahne düzenlemelerinin kareografi diye adlandırılması yapılan yanlışlardan bir tanesidir. Kareografi kelime anlamı olarak dans yaratma sanatıdır. Yani, yeni adımlar ve yeni müzik ile kişinin kendi bilgi, tecrübelerini ve o bölgeye ait folklorik verilerden de yararlanarak kendine has dans yaratmasıdır. Sahne düzenlemesi ise eskiden beri oynanan, varolan oyunları sergileneneği sahneye göre sahne teknikleri kullanılarak düzenlenmesidir. Sahne düzenlenmesi yapılırken kesinlikle yeni adımlar eklenemez ve değiştirilemez.

Yapılan diğer bir yanlışlık ise halk oyunlarının folklor olarak adlandırılmasıdır. Folklor halk bilimi anlamına gelen bir halkın danslarını, türkülerini, düğünlerini, ölümlerini, halı ve kilim desenlerini, mutfaktaki yemeklerini hatta ve hatta yolda genç kızlara atılan lafları inceleyen bir bilim dalıdır. Halk oyunları sadece folklorun bir dalıdır. Halk oyunlarımızda ait olduğu yörenin tarihini, coğrafyasını, iklim yapısını, müziğini, giysisini, takısını, kullanılan araç ve gereçlerini ve o bölgede yaşayan insanların yaşam biçimini bütün bu etmenlere bağlı olarak karakteristik yapısını davranışlarını, duygularını ve inançlarını görebilmek mümkündür. Halk oyunlarımız toplumsal bir eleştiriyi bir ağıdı, bir bilmeceyi, bir gülmeceyi anlatmak amacıyla canlandırılmışlardır. Beli bir yörede yaşayan insanların duygu ve düşüncelerini

kendine özgü bir biçimde yansıtan halk oyunları o yörenin estetik beğenisine uygun olarak tamamen sanatsal bir kaygı duyulmaksızın yaratılır. Ancak köylerde, mezralarda, düğünlerde, köy odalarında oynanan bu oyunlar belli bir süre sonra dışa açılırlar, yarışma salonlarına, festivallere gelirler. Buralara gelirken kitlelerin ilgi ve beğenisini kazanmak için çeşitli değişikliklere uğrarlar. Bu değişiklikler doğal ortamda olmadığı için yapay bir değişiklik olur ve oyunların yozlaşmasına neden olur. Bu anlamda çalışmalar esnasında yapılan uygulama hatalarını genel olarak temel doğrular çerçevesinde incelemek mümkündür.

Hareket ve Figürler:

Halk oyunlarımızda hareket ve figürler kendi içinde bir uyum ve bütünlük halindedirler. Bu hareket ve figürlerde, yöre insanının karakteristik yapısı ve davranışlarıyla onların yaşam biçimlerinin oluşmasında etkili olan o yörenin tarihi, coğrafyası ve iklim yapısı ile gelenek, görenek ve inançlarını bulmak mümkündür. Belirtilen birçok kavramın zaman içinde bir sentezinde oluşan, yöre insanının tavır ve davranışlarını içeren, bu insanlarca yaratılan bu oyunların özellikleri düşünülmeden sahnelenmek amacıyla değişikliğe uğratılması, oyunun otantığının bozulmasına, dolayısıyla gelecek kuşaklara yoz bir mirasın kalmasına neden olur.

Jest ve Mimikler:

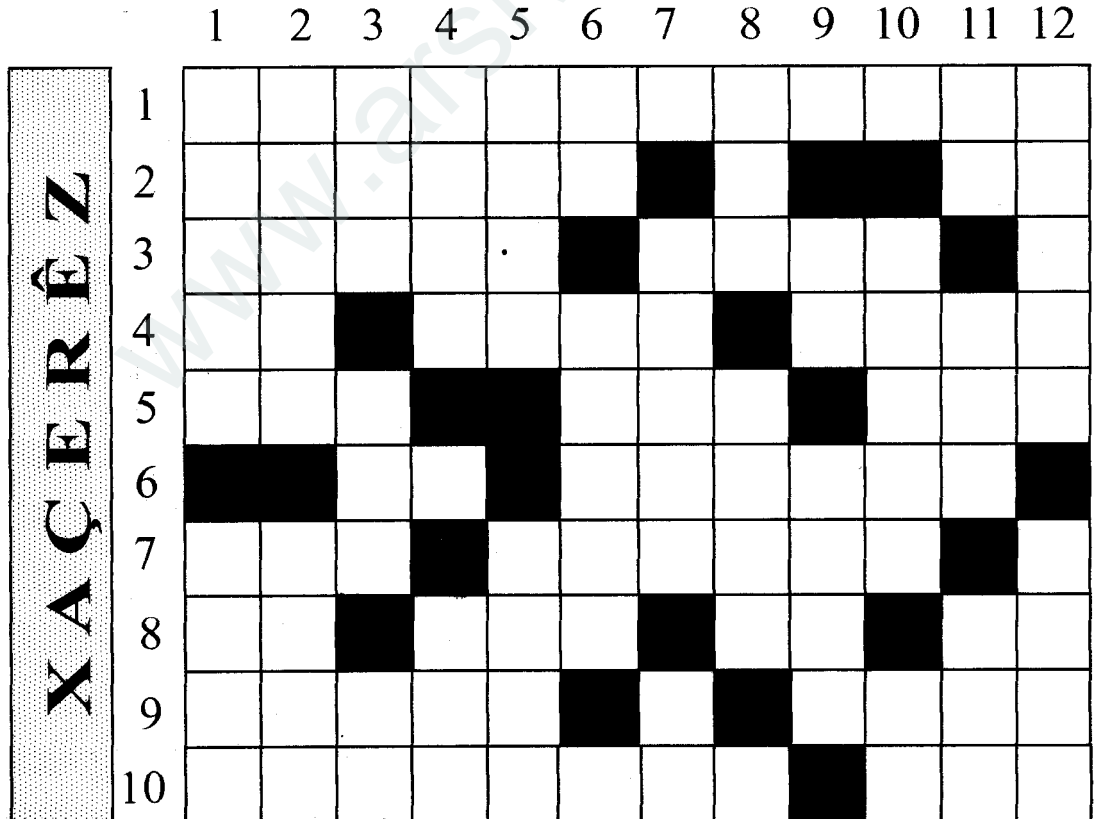
Halk oyunlarının sunuluşunda önemli unsurlardan biri de jest ve mimiklerdir. Oyunun içerdiği anlam, oyunda kullanılan jest ve mimiklerin doğru yerde, doğru zamanda ve doğru biçimde uygulamasıyla ortaya çıkar. Eğer mimikler ve jestler yerinde ve zamanında uygulanmaz ise oyunun içeriği sadece hareket ve figürler ile anlatılmaya çalışılırsa anlam zedelenir.

Ceperast:

1.Navê pirtûkek Eskerê Boyik 2.Îşaret, daxuyani...Vexwarinek. 3.Nexwaşiyeye hespan... Nawê madenek. 4. Ne ew... Aşita berfê... Xaniyan dîparêze 5. Dîdîn ser pîştâ... Asteng... Şevê lî ezman şemal dîde. 6. Notayek (Beropaş)... Navek mêran 7. Bêzıman... Darê ku mîriyan dîdîn ser û dîbîn goristanê. 8. Tûmor, girê...Navê çemeke mezin lî Elmanya...(D) were seri, dîbe xılıka hîriyê,weke beroşê...(R) Were dawiyê, dîbe rengê. 9. Lehiya avê... Şirikên temeziyan(Beropaş) 10. Qedenge, WC... Xwaliya agrî.

Serejêr:

1. Organek insanî... Boruya avê. 2. Alım... navek mêran(Beropaş). 3. Xwarına kuçikan... Wezifa artist û hunermendan... Kuçık. 4. Navê rojek(Beropaş)... Kevır(Beropaş). 5. Xızmeta dînî, ibadet(Beropaş)... Hesinê ku bî dîranan makinan vedîgerine. 6. (U) bıkeve navberê, dîbe xwarına mîrişkan... Dîdîn ser pîştâ keran. 7. Bîrvakırına hezkırınê... Dîji erê(Beropaş). 8. Dîji mê... Kurdên ku bawerîya xwe bî Kîtêba Reş tinin. 9. Notayek(Beropaş). Hewar. 10. Gırara dew... Dîlxweşbûn. 11. Elmanî "Belê"... Dîdîn ser milê ga (Beropaş). Madenek gıranbuha... 12. Tîştê ku bî ziv avdîdîn... Ne dawiyê.

İSYAN

İsyan betonlaşan gözyaşına
Pazarda satılan mutluluğa
İsyan mobilyaya dönüşen
Sevince ve acıya
İsyan demir parmaklıklar ören
Elin sıcaklığına
İsyan alınterine bir kelepçenin
Parayla alınıp satılan
Güzelliğe ve şiire isyan

İsyan korkunun savunmasına
Çiçekteki zincire, zincirdeki ekmeğe
Şehrin surlarına ve öfkesizliğe
Yeşili olmayan göğe
Ve aç bir köpeğin
Sessizliğine isyan

İsyan tarihin çamuruna
Büyücünün soluğuna
Pırlantanın şahına ve şahın burnuna
O şah ki
Şiirler ve insan düşüncesi geçer
barsağından
Prensler, düşesler, kont mont v.s.
Bir de canım Arabistan şeyhleri
Ve boş konserve tenekeleri!
Çöplüğe isyan

İsyan Hiroşima'ya
Kurşunla kopan sevdaya
Apoletleri büyük
Beyni küçük generalin
Güneşsiz gözlerine isyan
Çiçeklerin ölümüne
Çocuk gözlerindeki hüznü
Jetler, napalm ve kan
Ve ölü kömür iskeletleri ağaçların
Yaralı hayata isyan

İsyan boyun eğişe
Ağır aksak düşünceye
Duvarların suskunluğuna
Zindancının yüzüne ve karanlığa
Demir ökçeye
Ve kelepçeye isyan

İsyan atın sessizliğine
Bekleyen suya
Geç kalan sürgüne
Gülmeyen dağa
Suskun namluya
Ölü hayata isyan

Ekmeğimizi ve sevincimizi
Götüren gemilere
Küskün toprağa, yaşlı göğe
Boşalan hayata damarlarımızdan
Soframızın ve sevdamızın
Ortasına basan
Çizmelere isyan

Kemal Burkay